

FAKULTETI I ADMINISTRATËS PUBLIKE

Skica ideore për punimin e tezës së magjistraturës:

Tema e magjistraturës: Shpërhapja e Misionit të OSBE-së në Shkup dhe mbështetja e autoriteteve për të përvetsuar zhvillimin e sistem demokratik bazuar në standardet dhe kriteriumet europiane

Mentor:

Prof.Dr. Fadil Zendeli

Kandidati:

Ilir Islami ID:105256

**Tetovë
Shtator, 2020**

Përmbajtja

Arsyetimi i propozimit të tezës

<i>1.Hyrje.....</i>	<i>4</i>
<i>2.Aktualiteti i temës dhe principi i zgjedhjes së temës.....</i>	<i>5</i>
<i>3.Qëllimi i hulumtimit.....</i>	<i>6</i>
<i>4.Qasja Metodologjike.....</i>	<i>7</i>
<i>5.Hipoteza.....</i>	<i>8</i>
<i>6.Struktura.....</i>	<i>8</i>
<i>7.BIBLIOGRAFIA.....</i>	<i>9</i>

Arsyetimi i propozimit të tezës

AKTUALITETI I TEMËS DHE QASJA E ZGJEDHJES SË TEMËS

Republika e Maqedonise së Veriut ndodhet në proces të integrimi europiane Teza është aktuale në funksion të përfundimit të sundimit të ligjit, avancimin e marrëdhënieve ndëretnike dhe përmirësimin e qeverisjes së mirë. Asistenca dhe mbështetja e OSBE-së në fushat e lartpërmendura bëhet me qëllim arrijtjen e përputhshmërisë së plotë me standardet përkatëse ndërkombëtare, si dhe parimet, normat e modeleve europiane. Që të sigurojë efektshmëri maksimale prezenca ndjek e raporton zhvillimet në vend, si dhe raporton në lidhje me zbatimin e mandatit të saj. Misioni i OSBE-së në Maqedoni është i pranishëm në këto fusha në të cilat është parë e nevojshme ndërhyja nga ana e OSBE-ne në përputhje me realizimin e qëllimeve të saj.

QËLLIMI I KËTIJ HULUMTIMIT

Qëllimi kryesor i këtij punimi është vetë prezenca e Misionit të OSBE-së në Republika e Maqedonise së Veriut që nga ditët e para të pavarësisë së saj. Roli i OSBE-së kuptohet më mirë si një mekanizëm për parandalimin e konflikteve por kjo organizatë është aktive edhe në shumë fusha të tjera.

Gjatë gjithë kësaj periudhe misioni ka punuar në përmbushjen e mandateve të ndryshme. Mandati aktual i misionit është ta mbështesë:

- zbatimit të mëtejshëm të Marrëveshjes Kornizë të Ohrit,
- nxitjen e marrëdhënieve ndëretnike konstruktive dhe
- mbikqyrje në siguri dhe paralajmërimin të hershëm për zhvillimet në lidhje me sigurinë.

Misioni punon me autoritetet për zbatimin e reformave në fusha të tilla si zgjedhjet, policia demokratike, qeverisja lokale dhe gjyqësori. Misioni monitoron dhe bën vizita të rregullta në komunitetet lokale dhe ka një rrjet të komunikimit me përfaqësuesit politikë, anëtarët e shoqërisë civile, udhëheqësit fetarë, si dhe nëpunësit policor.

Përveç mandatit kryesor lidhur me punën e Misionit të OSBE-së në Shkup, OSBE-ja organizata kryesore e pavarur dhe ndërkombëtare në vëzhgimin e zgjedhjeve në Maqedoni. Këto lloj aktivitete kryhen nga Zyra e OSBE-së për Institucione Demokratike dhe të Drejtat e Njeriut (ODIHR). Si një vend pjesëmarrës, Maqedonia në organizatë është duke përfituar edhe nga puna e Përfaqësuesit të OSBE-së për Liri të Mediave.

QASJA METODOLOGJIKE

Për sa i përket metodologjisë së përdorur për realizimin e punimit mund të theksoj që konceptimi i këtij studimi është bërë duke hulumtuar dhe referuar libra të ndryshëm bashkëkohorë, materiale nga interneti të marra nga adresa zyrtare, artikuj, revista si dhe raporte të organizatave të marra në studim në lidhje me ecurinë dhe zhvillimin të Maqedonisë. Metodologjia e hulumtimeve konsiston në përdorimin e metodave të përgjithshme dhe të veçanta, me qëllim që së bashku me metodën “intervistes” e cila rezulton në mbështetjen që i ofrohet institucioneve në vend nga zbatimi i rekomandimeve dhe parimeve të OSBE. Gjithashtu gjatë punimit të temës, theks të posaçëm i është kushtuar metodës së rezultateve, analizës së fenomeneve shoqërore, fakteve juridike dhe politike.

HIPOTEZA

HIPOTEZA KRYESORE

- Përforcimin e institucioneve në funksion të sundimit të ligjit, për qeverisje më efektive dhe më llogaridhënëse

HIPOTEZAT NDIHMËSE

- Për institucione demokratike dhe në funksionim të sundimit të së drejtës dhe shtetit ligjor.
- Të drejtat e njeriut në themelimin e një shoqërie multietnike dhe demokratike.

Struktura e punimit

Hyrje

Kapitulli I

HISTORIKU I OSBE-SË

1. Transformimi i KSBE-së në OSBE
2. Ç'është OSBE-ja
3. Vendet pjesëmarëse
4. Partnerët për bashkëpunim
5. Struktura e OSBE-së

Kapitulli i II

MISIONI I OSBE-SË NË REPUBLIKËN E MAQEDONISË SË VERIUT

1. Historiku dhe mandati i mëparshëm
2. Misioni për parandalim të konfliktit
  - 2.1. Faza e parë është parandalimi i konfliktit në vitet '90
  - 2.2. Faza e dytë krizes e vitit 2001 dhe
  - 2.3. Faza e tretë periudha pas konfliktit
3. Struktura e Misionit dhe bashkëpunimi në mes të shtyllave

Kapitulli III

ZBATIMIN E RREFORMAVE NË REPUBLIKËN E MAQEDONISË SË VERIUT

1. Sundimi i ligjit
2. Njësia e zhvillimit të policisë
3. Njësia për rreformim të administratës publike
4. Qeverisja lokale dhe gjyqësori
5. Zgjedhjet

Konkluzionet dhe Rekomandimet

Bibliografia

P Ë R M B A J T J E

Hyrje

Kapitulli I

Historiku i OSBE-së

- Nga konfliktet në diplomacinë parandaluese: Nevoja për një multilateralizëm efektiv
- Transformimi i KSBE-së në OSBE
- Ç'është OSBE-ja
- Vendet pjesëmarrëse
- Partnerët për bashkëpunim
- Struktura e OSBE-së

Kapitulli II

Misioni i OSBE- së në Republika e Maqedonise së Veriut

- Historiku dhe mandati i mëparshëm
  - Misioni për parandalim të konfliktit
1. Faza e parë është parandalimi i konfliktit në vitet '90
  2. Faza e dytë krizes e vitit 2001 dhe
  3. Faza e tretë periudha pas konfliktit
    - Struktura e Misionit dhe bashkëpunimi në mes të shtyllave

Kapitulli III

Zbatimi e rreformave në Republika e Maqedonise së Veriut

- Sundimi i ligjit
- Njësija e zhvillimit të policisë
- Njësija për rreformim të administratës publike
- Qeverisja lokale dhe Gjyqësori
- Zgjedhjet

Konkluzionet dhe Rekomandimet

Bibliografia

HYRJE

Ky punim ofron një përmbledhje të punës së Misionit të OSBE-së në Shkup, historikun e Organizatës për Siguri dhe Bashkëpunim në Europë që nga miratimi i Aktit përfundimtarë të Helsinkit deri në themelimin e Misioneve të para në Ish Jugosllavi, si dhe zbatimin e reformave në Maqedoni. Prezenca e OSBE në Maqedoni i ofron ndihmë institucioneve dhe shoqërisë civile në promovimin e demokratizimit, sundimit të ligjit, të drejtave të njeriut dhe për të konsoliduar institucionet demokratike në përputhje me parimet e OSBE-së, standardet dhe angazhimet. Gjithashtu për të realizuar në mënyre të plotë objektivat e saj, Misioni i OSBE-së në Shkup punon në partneritet me vendin pritës për të forcuar institucionet kryesore shtetërore, për të përvetsuar një sistem demokratik bazuar në standardet dhe kriteriumet europiane. Një nga prioritetet kryesore të Misionit është mbështetja e mëtejshme e zbatimit të Marrëveshjes kornizë të Ohrit, e cila i dha fund konfliktit të armatosur të vitit 2001 në vend. Marrëveshja ka për qëllim të garantojë pjesëmarrjen e të gjitha bashkësive etnike në jetën politike, sociale dhe kulturore. Ajo fokusohet në decentralizim, mos-diskriminim, të drejtën në përdorimin e gjuhës dhe arsimit, si dhe përfaqësimin e barabartë të të gjithë qytetarëve.

Me pas punimi përqëndrohet në raportet dhe bashkëpunimin e institucioneve të OSBE-së drejt demokratizimit të vendit, ku synimi kryesor është ofrimi i ndihmës në lidhje me reformat e vendit.

Nga zhvillimi i punimit del në pah teza që Prezenca e OSBE-së në Maqedoni ka ndikuar në procesin e zhvillimit dhe demokratizimit të vendit pothuajse në çdo aspekt qoftë politik, social, arsimor shëndetsor, shoqëri civile etj.

Kapitulli I

1. HISTORIKU I OSBE-SË

OSBE-ja daton nga vitet e para të shtatëdhjetave, kur Konferenca për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (KSBE) u krijua për të shërbyer si forum multilateral për dialog dhe negociata ndërmjet Lindjes dhe Perëndimit. Gjatë takimeve të zhvilluara për dy vite në Helsinki dhe Gjenevë, KSBE-ja arriti marrëveshje për Aktin final të Helsinkit, i cili u nënshkrua më 1 gusht të vitit 1975. Ky dokument përmbante një numër të angazhimeve kyçe për çështjet politiko-ushtarake, ekonomike, ambiente dhe të të drejtave të njeriut, të cilat u bënë qenësore për të ashtu-quajturën “Proces të Helsinkit”. Poashtu u themeluan dhjetë parime thelbësore (të njohur si Dekalogu) të cilat qeverisnin sjelljen e shtetit ndaj qytetarëve si dhe ndaj vetvetes. Deri në vitin 1990, KSBE-ja ka funksionuar kryesisht në kuadër të një sërë takimesh dhe konferencash që kanë ndërtuar dhe zgjeruar angazhimet e shteteve pjesëmarrëse, ndërsa kohë pas kohe shqyrtonte implementimin e tyre. Sidoqoftë, me përfundimin e Luftës së ftohtë, Samiti i Parisit në nëntor të vitit 1990, ia shtroi një rrugë të re KSBE-së. Në Kartën e Parisit për Evropë të Re, KSBE u thirr të luaj pjesën e vet në menaxhimin e ndryshimit historik që po zhvillohej në Evropë dhe i cili i përgjigjej sfidave të reja pas periudhës së Luftës së ftohtë, e cila shpiu deri tek kërkimi i institucioneve të përhershme dhe aftësive operuese. Rënia e Murit të Berlinit ka çuar në një ndryshim paradigme në marrëdhëniet ndërkombëtare, dhe kështu një ndryshim në kontekstin dhe thelbin e ekzistencës së KSBE-së. Duke relativizuar bipolaritetin në marrëdhëniet ndërkombëtare, u shfaqën sfida të reja që kërkonin një mënyrë të re, kryesisht, institucionale të menaxhimit të tyre. Të ndërgjegjshëm për kontekstin e ri, Kryetarët e Shteteve të KSBE-së në periudhën 19-21 nëntor 1990 solli Kartën e Parisit duke themeluar institucionet e para të KSBE-së:¹

---

¹ Joseph M. Siracusa, *Diplomacy: A Very Short Introduction* (Oxford University Press, 2010), 1.

- Sekretariati për Mbështetje Administrative me seli në Pragë;
- Zyra për zgjedhje të lira në Varshavë (ODIHR e sotme), dhe
- Qendra për Parandalimin e Konfliktëve me bazë në Vienë.

Samiti Paris shënoi institucionalizimin e KSBE-së dhe transformimin gradual në OSBE, përfundimi zyrtar i të cilit u zhvillua gjatë Samitit të Kryetarëve të Shteteve të mbajtur në Budapest (5-6 dhjetor 1994) si "... një strukturë sigurie që mbulon shtetet e Vancouver në Vladivostok.

➤ **Nga konfliktet në diplomacinë parandaluese: Nevoja për një multilateralizëm efektiv**

Ideja e një multilateralizmi efektiv dhe të përgjegjshëm po fshihet përmes historisë deri në ditët e sotme. Lidhja e kombeve është rezultat i bisedimeve diplomatike gjatë konferencës së paqes të Parisit të mbajtur në vitin 1919 dhe është forma e parë institucionale e asociimit ndërkombëtar me qëllimin kryesor të ruajtjes së paqes globale. Edhe pse nuk është e suksesshme, trashëgimia e Lidhjes së Kombeve shërbeu si një bazë solide për institucionalizimin e mëtejshëm të marrëdhënieve ndërkombëtare dhe diplomatike. Organizata e Kombeve të Bashkuara (OKB), si trashëgimtare ideologjike, vazhdoi misionin e saj pas shkatërrimit të Luftës së Dytë Botërore. Nevoja për diplomacinë multilaterale është e rëndësishme sot, sepse, siç vuri në dukje nga Joseph Siracusa "... diplomacia është shndërruar në diçka më shumë se diplomacia e shteteve dhe qeverive." Ekzistenca e forumeve ndërkombëtare për dialog dhe bashkëpunim i cili do të shërbejë si një lloj platforme për gjetjen e zakonshme dhe zgjidhjet e qëndrueshme janë me rëndësi të madhe për botën e sotme shumëpalëshe të interesave në konflikt. Sipas Fulvio Attina "rregullat themelore,

---

¹ Fulvio Attina, "Managing Globalization: EU's Effective Multilateralism" (Jean Monnet Working Papers in Comparative and International Politics, 2008), 2.

¹ Christine Bell, *Peace Agreements and Human Rights* (Oxford University Press, 2004), 323.

politikave dhe aktiviteve në një strukturë të qeverisjes si ajo kërkon sistem modern botëror janë bërë nga shtetet brenda organizatave ndërkombëtare të themeluara në frymën e multilateralizmit, në mënyrë që të ofrojnë zgjidhje kolektive për problemet e përbashkëta dhe të rënda situata emergjente.

Dekada e fundit e shekullit të 20-të shënoi nënshkrimin e një sërë marrëveshjesh paqeje që i jepnin fund gjakderdhjes dhe rimarrjes absurde të kufijve përgjatë linjave politike, ideologjike, territoriale dhe demografike.²

Shikuar nga perspektiva e sotme, proceset e tilla mund të shihen lirisht si anakronizëm në këtë epokë të globalizimit dhe integritit të zgjeruar. Kjo është arsyeja pse në dekadën e fundit të shekullit të 20 është i njohur si "dekadë e marrëveshjeve të paqes." Sfida e vërtetë që doli me formalizimin e këtyre marrëveshjeve të paqes të parandaluar dështimin e tyre, e cila do të çojë në shërim eventual (të përkohshëm) konfliktet e "ngrirë". Ky proces përfaqëson thelbin e konceptimit teorik të ndërtimit të paqes. Si një modus operandi në drejtim të parandalimit të konflikteve të mundshme dhe krijimin e kushteve për paqe afatgjatë dhe të qëndrueshme, praktikuar masa të ndërtimit të besimit, transparencës dhe bashkëpunimit mes palëve dikur ndërluftuese. Ky proces realizohet nëpërmjet miratimit të konfliktit të interesave brenda organizatave ndërkombëtare në përgjithësi, trans-kontinentale, (tigan) europiane dhe rajonale. Një multilateralizëm i tillë "politik" shihet si një mekanizëm i dobishëm në trajtimin e problemeve globale. Sipas vëzhgimeve të Lindsay Poëell, "në dekadat e fundit, shtetet kanë kuptuar se siguria, paqeruajtja, shkeljet e të drejtave të njeriut dhe konfliktet e ndotjes janë tepër të mëdha dhe komplekse për t'u menaxhuar në mënyrë efektive nga një shtet apo grup e shteteve, pavarësisht nga fuqia e tyre. "Prandaj, nevoja për organizata shumëpalëshe.

Organizata e Kombeve të Bashkuara (OKB) dhe Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (OSBE) janë një shembull i rëndësishëm i këtyre

---

² Joseph M. Siracusa, *Diplomacy: A Very Short Introduction* (Oxford University Press, 2010), Fulvio Attina, "Managing Globalization: EU's Effective Multilateralism" (Jean Monnet Working Papers in Comparative and International Politics, 2008), 2. Christine Bell, *Peace Agreements and Human Rights* (Oxford University Press, 2004), 323. Lindsey Poëell, "In Defense of Multilateralism" (Yale Center for Environmental Law and Policy, 2003),

organizatave. Me inaugurimin e tyre shumë në vitin 1945, OKB-ja është e angazhuar në mënyrë aktive në ndërtimin e paqes, çarmatimin dhe mospërhapjen, zvogëlimin e hendekut mes Veriut dhe Jugut, si dhe sigurimin e një kuadri më të gjerë të promovimit të të drejtave të njeriut. Restaurimi i lëkundur besimin në mesin e ish-armiq, kontrollin e armëve dhe parandalimin e konflikteve në të njëjtën kohë të hyjë në portofolin më të gjerë të OSBE-së, një organizatë shumëpalëshe konceptimi i të cilit daton në tensionet në fillim të viteve 70-të shekullit të kaluar. Edhe pse gama e fushave të veprimit të këtyre dy organizatave është shumë e gjerë, duke filluar nga të drejtat e njeriut dhe proceset demokratike në sigurinë e mjedisit në fokus të tyre janë dy dimensione kryesore, dmth (siguria njerëzore) dhe diplomacia parandaluese si koncepte thelbësore në procesin e ndërtimit të paqes dhe parandalimit të konflikteve të reja.³

Maqedonia si një vend me një traditë të gjatë libertarian, praktikuar politikën paqësore të marrin pjesë në mënyrë aktive dhe të kontribuojnë në punën e këtyre regjimeve multilaterale, e cila ndodh si një kontribues të drejtpërdrejtë në sigurinë dhe besueshmërinë ndërkombëtare dhe rajonale. Këto forume paraqesin një kornizë shumë të rëndësishëm për veprimin tonë në nivel multilateral, si dhe përrurimin e riafirmimin të ri dhe të pozicioneve tona të vjetra të politikës së jashtme. Pjesëmarrja në to mundëson realizimin e prioriteteve të politikave ndërkombëtare burimore, si dhe mundësinë e krijimit të Republikës së Maqedonisë si një lojtar aktiv në fushën e sigurisë rajonale dhe më gjerë dhe procesin e bashkëpunimit paqësor. Ky i fundit është veçanërisht e rëndësishme, veçanërisht në qoftë se ju të marrë parasysh brishtësinë e marrëdhënieve në / në mes të vendeve të veçanta në rajon, duke përmbushur detyrimet tona ndërkombëtare, dhe më në fund, për aspiratat tona evropiane dhe euro-atlantike.

➤ ***Transformimi nga KSBE në OSBE***

---

³Lindsey Powell, "In Defense of Multilateralism" (Yale Center for Environmental Law and Policy, 2003), 3

OSBE-ja është krijuar në fazën e zbutjes së armiqësisë në fillim të viteve të 1970 me emrin Konferenca për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (KSBE) për të shërbyer si një forum shumëpalësh për dialog dhe negociata midis Lindjes dhe Perëndimit.

Me takimet mbi dy vjetë në Gjenevë dhe Helsinki KSBE-ja arriti marrëveshjen për Aktin final të Helsinkit, i cili u nënshkrua më 1 gusht të vitit 1975. Ky document ⁴

përmbanë zotimet kyçe mbi të drejtat e njeriut që u bënë baza të të ashtuquajturës “Procesi I Helsinkit”. Dokumenti pashtu vendosi parimet themelore “Dhjetë Urdhërave” që rregullojnë sjelljen e shteteve ndaj shtetasëve të tyre dhe njëri tjetrin.

Deri në vitin 1990, funksioni I KSBE-së kryesisht ka qenë të organizoj takime dhe konferenca të cilat ndërtuan dhe zgjeruan zotimet e shteteve pjesëmarrëse dhe shqyrtonin periodikisht implementimin e tyre. Sidoqoftë, përfundimin e luftës së ftoftë, Samiti I Praisit I vitit 1990 I dha KSBE-së një drejtim të ri. Në Statutine Parisit për një Evropë të re. KSBE-ja bëri thirrje që të luaj rolin e saj në menaxhimin e ndryshimeve historike që ndodhin në Evropë si dhe për t’iu përgjigjur sfidave të reja në periudhën e pasluftës së ftoftë duke kërkuar institucione të përhershme dhe shkathtësi operative.

Marëveshja e kontrollit të armëve – Traktati për Forcat e Armatosura Konvencionale në Evropë (CFE) – është vendosur mbi kufijtë e Samitit të Parisit. Edhe një numër tjetër I traktateve të rëndësishme të sigurisë ushtarake përfshirë

---

⁴ [United Nations Office at Vienna \(UNOV\)](#), [United Nations Office on Drugs and Crime \(UNODC\)](#), [International Money Laundering Information Network \(IMOLIN\)](#), [International Narcotics Control Board \(INCB\)](#), [Office for Outer Space Affairs](#), [United Nations Postal Administration \(UNPA\)](#), [United Nations Information Service \(UNIS\)](#), [Office of the United Nations High Commissioner for Refugees \(UNHCR\)](#), [United Nations Office for Project Services \(UNOPS\)](#), [United Nations Scientific Committee on the Effects of Atomic Radiation \(UNSCEAR\)](#), [International Trade Law Division of the United Nations Secretariat / United Nations Commission on International Trade Law \(UNCITRAL\)](#), [Office of Internal Oversight Services \(OIOS\)](#), [United Nations Environment Programme \(UNEP\)](#), [United Nations Environment Programme - Interim Secretariat of the Carpathian Convention \(UNEP Vienna ISCC\)](#), [United Nations Register of Damage Caused by the Construction of the Eilat in the Occupied Palestinian Territory \(UNRoD\)](#), [Preparatory Commission for the Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty Organization \(CTBTO\)](#), [International Atomic Agency \(IAEA\)](#), [International Commission for the Protection of Danube River \(ICPDR\)](#), [Organization of Petroleum Exporting Countries \(OPEC\)](#) (no links available.)

Traktatin mbi Qiellin e Hapur të vitit 1992 dhe Dokumentet e Vienës së viteve 1990,1992,1994 dhe 1999 si dhe Dokumentin e kyç mbi Armët e Vogla dhe Armët e Lehta (2000), tani është pakoja më e re që l është bashkangjitur sferës së çështjeve politico-ushtarake të KSBE/OSBE.

Në fillim të viteve të 1990 u vendosën zyrat dhe Institucionet,takimet mbaheshin më rregullisht, u vendosem misionet dhe puna e konferencave u bë më e strukturuar.Duke pare se KSBE-ja nuk është më vetëm conference në vitin 1994 Samiti i Budapestit vendosi të shëndërroj emrin e aj në Organizatë për Sigurim dhe Bashkëpunim ne Evropë. Meqë ishte një pasqyrim l zhvillimit të saj institucional pas përfundimit të luftës së ftoftë ,kjo poashtu l dha organizatës një vrull të ri politik.

➤ ***Ç'është OSBE-ja, vendet pjesëmarrëse dhe Partnerët për bashkëpunim***

Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë është një organ panevropian për siguri me 55 shtete pjesëmarrëse gjeografikisht të shtrira nga Vankuveri deri në Vlladivostok. Duke qenë një marrëveshje rajonale e ndërtuar në bazë të kapitullit VIII të Statutit të OKB-së, OSBE-ja u themelua si një instrument parësor për sinjalizimet paraprake të konflikteve, parandalimin e tyre, zgjidhjen e krizave dhe rehabilitimin pas konflikteve. Qasja e vetme e OSBE-së për siguri është gjithëpërfshirëse dhe bashkëpunuese: gjithëpërfshirëse sepse ka të bëj me tri dimensione të sigurisë.Ajo trajton një sere çështjes të sigurisë, përfshirë kontrollin e armëve, diplomacinë parandaluese, marrjen e masave që ndërtojnë

besimin dhe sigurinë, të drejtat e njeriut, demokratizimin dhe çështjet që kanë të bëjnë me ekonominë dhe ambientin; dhe kjo organizatë është gjithëpërfshirëse sepse të gjitha shtetet që marrin pjesë në aktivitetet e OSBE-së kanë status të barabartë e nuk janë të lidhura me traktat kështuqë vendimet merren në bazë të konkonzusit, në baza politike e jo në bazë detyruese ligjore. Vendet pjesëmarrëse të OSBE-së janë: Shqipëria, Andorra, Armenia, Austria, Azerbejxhani, Belarusia, Belgjika, Bosna dhe Hercegovina, Bugaria, Kanada, Kroacia, Qipro, Republika Çeke, Danimarka, Estonia, Finlanda, Franca, Gruzia, Gjermania, Greqia, Papati i Romës, Hungaria, Islanda, Irlanda, Italia, Kazakistani, Kirgistani, Latvia, Lihtenshtajni, Lituania, Luksemburgu, ish-Republika jugosllave e Maqedonisë (12 tetor 1995), Malta, Moldova, Monako, Mali i Zi, Holanda, Norvegjia, Polonia, Portugalia, Rumunia, Federata Ruse, San Marino, Serbia, Repblika Slovake, Sllovenia, Spanja, Suedia, Zvicra, Taxhikistani, Turqia, Turkmenistani, Ukraina, Britania e Madhe, Shtetet e Bashkuara të Amerikës dhe Uzbekistani.

Aktualisht, njëmbëdhjetë shtete njihen si partnerë për bashkëpunim nga OSBE. Gjashtë partnerët për bashkëpunim nga rajoni i Detit Mesdhe janë Algjiri, Egjypti, Izraeli, Jordani, Maroko dhe Tunisi, ndërsa pesë partnerët për bashkëpunim nga rajoni i Azisë janë Afganistani, Japonia, Republika e Koresë, Mongolia and Tajlanda.

➤ **Struktura e OSBE-së - Dimensionet dhe institucionet**

Sipas Deklaratës së Budapestit, OSBE-ja ishte në funksion të rritjes së besimit dhe e imponuar veten si një katalizator për ndryshim në këtë pjesë të botës. Pasiguria e imponuar nga Lufta e Ftohtë dhe anomalitë e ndërlidhura u zvogëluan ose relativizoheshin ndjeshëm. Epoka e re në marrëdhëniet ndërkombëtare ka sjellë tensionet e reduktuara, por gjithashtu një ringjallje të problemeve të relativizuara, si dhe të reja. Konfliktet ndërkombëtare janë transformuar në konflikte "brenda vendit". Mospërfillja e të drejtave të njeriut, së bashku me rrezikimin e të drejtave dhe lirive të pakicave, është rritur lartë në

agjendat politike ndërkombëtare. Intoleranca etnike, nacionalizmi, ksenofobia dhe shovinizmi fuqizojnë intensitetin. Terrorizmi ndërkombëtar ka zëvendësuar mënyrën konvencionale të luftës dhe është një nga kërcënimet më të mëdha për njerëzimin. E gjithë kjo, e shoqëruar nga mungesa e burimeve dhe pasiguria dhe paqëndrueshmëria politike dhe socio-ekonomike, imponoi nevojën për një mënyrë të re veprimi. Ndërkohë, kufijtë e rinj sollën probleme të reja me ta.⁵

Çështjet rajonale kanë imponuar një nevojë në rritje për "pronësinë" në procesin e menaxhimit të problemeve rajonale dhe, sipas kontekstit rajonal, përgjigjet e duhura rajonale. Neni 52 i kapitullit tetë të Kartës së OKB-së lidhur me aranzhimet rajonale njih dhe inkurajon nevojën për ekzistencën e tyre në drejtim të forcimit dhe ruajtjes së paqes dhe sigurisë ndërkombëtare. Sipas sistemin Joseph Siracusa të OKB-së nuk është e mjaftueshme për të përmbushur sfidat e reja, dhe për këtë arsye, shfaqja e organizatave rajonale nuk është e rastësishme. Organizatat rajonale janë duke u bërë më aktive, vë në dukje Syracuse, "... ndoshta në njohjen që të varfëruar burimet sistemi i OKB-së ka nevojë për ndihmë në zbatimin e mandatit të tij të sigurisë në nivel rajonal dhe kombëtar." Për këtë mund të shtohet çështjen e kontekstit rajonal dhe nevojës nga një organizatë që njih çështjet rajonale dhe njih sfidat rajonale. OSBE-ja mbijetoi KSBE del si një nga organizatat rajonale në fushën e sigurisë dhe të sigurisë, një organizatë që evolucionuar nga "... lehtësuesi i dialogut të sigurisë dhe promovues i proceseve demokratike të drejtpërdrejtë pjesëmarrës në ndërtimin dhe ruajtjen e paqes." Nina Graeger dhe Alexandra Novoselof sugjerojnë se OSBE-ja është "organizata më e rëndësishme evropiane që prodhon standardet", e cila institucionaliziraat dhe menaxhuar interesat kontradiktore të shteteve anëtare.

Mandati i gjerë i OSBE-së reflektohet në tri dimensione themelore dhe të ndërthurura si pjesë përbërëse të konceptit gjithëpërfshirës të sigurisë së OSBE-së:

1. Dimensioi politik-ushtarak

---

⁵ Annual Implementation Assessment Meeting-AIAM
Global Exchange of Military Information-GEMI
Annual Exchange of Military Information-AEMI

2. Dimensioani i ekonomisë dhe i mjedisit

3. Dimensioani njerëzor

Të tre dimensionet e veprimit politik të OSBE-së përmbajnë një komponent të sigorisë dhe janë të frymëzuar dhe përkojnë me tre dimensionet e bashkëpunimit të parashikuara nga "Libri i Kaltër", dmth. Rekomandimet përfundimtare të Konferencës së Helsinkit, në të cilën themelet e KSBE.

Dimensioani politik-ushtarak i OSBE-së është një nga "shportat" më të rëndësishme në punën e organizatës. Ajo bazohet në disa nga postulatet që dalin nga konceptualizimi akademik i parandalimit dhe zgjidhjes së konflikteve dhe ndërtimit të paqes. Prandaj, dilemat e sigorisë dhe ekuilibri i forcave të shekullit të kaluar do të ishin relativisht relativizohen nëse kishte më shumë besim tek aktorët dhe nëse bashkëpunimi politik-ushtarak u zhvillua në frymën e hapjes dhe transparencës më të madhe. Për këtë qëllim, OSBE siguron një sërë mekanizmash për parandalimin dhe zgjidhjen e konflikteve të mundshme në të cilat Shtetet Anëtare janë bashkuar. Disa shtete anëtare besojnë se organizata ka zhvilluar regjimin më të avancuar të kontrollit të armëve dhe masat e ndërtimit të besimit në botë. Mekanizmat e tillë të zbatohet për një gamë të gjerë fushash, si ndërtimin e masave të besimit nëpërmjet shkëmbimit të informacionit të sigorisë (Dokumenti i Vjenës), menaxhimin e kufijve, luftën kundër terrorizmit, parandalimin e konflikteve, reforma ushtarake, operacionet policore etj. Përveç hartimit të dokumenteve strategjike, OSBE-ja i përfshirë drejtpërdrejt në ndërtimin e kapaciteteve institucionale dhe të shteteve anëtare në drejtim të menaxhimit më adekuat të sfidave të reja. Si një shembull i përshtatshëm për të marrë trajnime për policinë dhe monitorimin kufitare, asistencë për reformimin e legjislacionit përkatës, ekspertizë në parandalimin e konflikteve, paralajmërimin e hershëm dhe (post) menaxhimin e konfliktit, etj. Forumi për Bashkëpunim të Sigorisë është organi kryesor për zbatimin e dimanzija politik OSBE-ushtarak, në të cilin kryejnë vendimet më të rëndësishme që lidhen me aspektet politiko-ushtarake të sigorisë. Forumi ka një fokus të sigorisë dhe punon për të ndërtuar masa të besimit midis shteteve anëtare. Republika e Maqedonisë në kuadër të

procedurës së përcaktuar për herë të parë merr përsipër dhe realizoi presidencën e radhës të Forumit në muajin maj 1997. Duke filluar nga 12 shtator deri më 1 janar 2012, Republika e Maqedonisë për herë të dytë kryesuar Forumin, e cila sjell me vete përgjegjësi të madhe, por edhe një mundësi e madhe e vendit për të afirmuar veten si një pjesëmarrëse aktive në krijimin e politikës pan-evropian dhe rajonal në fushën e sigurisë dhe të sigurisë . Për Forumin për Bashkëpunim të Sigurisë dhe kryesia jonë me të njëjtën rishikim të veçantë do të pasohet në tekstin e mëposhtëm.

Dimensioni i shqetësimeve ekonomike dhe mjedisore të rolit të OSBE-së, si një promotor i politikave ekonomike dhe iniciativave që kanë të bëjnë me mjedisin, si një parakusht për Siguri dhe Bashkëpunim në rajonin e OSBE-. Aktivitetet në këtë "shportë" janë të ndarë në ekonomike dhe ato që lidhen me mjedisin dhe mund të thuhet të jetë një reflektim i "sigurisë njerëzore" (Siguria Njerëzore), si një paradigmë të re në konceptualiziranjeto postulat (globale) siguria dhe besueshmëria në rast është e fokusuar tek njeriu si një parakusht për ta. Sipas dokumentit të strategjisë të dimensionit të OSBE-së të ekonomisë dhe mjedisit, pabarazitë socio-ekonomike, qeverisja e dobët dhe dështimi i posedimit të ligjit, varfërisë dhe papunësisë së lartë, dhe degradimi i mjedisit dhe keqmenaxhimi i burimeve natyrore janë faktorë të rëndësishëm që mund të kontribuojnë në kërcënime globale si terrorizmi, krimi i organizuar ndërkombëtar apo ekstremizmi i dhunshëm. Pa politika të shëndetshme dhe të qëndrueshme ekonomike vështirë se mund të pritet stabilitet dhe siguri, dhe për këtë arsye OSBE-së politikat e saj në këtë dimension fokusohet në fusha të tilla si lufta kundër pastrimit të parave, promovimin e qeverisjes së mirë, projektet e infrastrukturës dhe si. Komponenti mjedisor i referohet aktiviteteve që lidhen me menaxhimin e burimeve natyrore, mbeturinat toksike, shfrytëzimin optimal të burimeve ujore, ndryshimet klimatike dhe sigurinë e energjisë.

Në kuadër të kësaj shportë zbatohet dhe Nisma e Sigurisë dhe mjedisin përmes OSBE-së në partneritet me 5 organet ndërkombëtare (agjencitë e OKB-së dhe

NATO-s) kërkon të krijojë një përgjigje të integruar ndaj sfidave të sigurisë që lidhen me mjedisin.

Dimensioni human i referohet respektit dhe mbrojtjes së të drejtave dhe lirive themelore të njeriut dhe qytetarit, sundimit të ligjit, promovimit të vlerave dhe proceseve demokratike nëpërmjet krijimit të institucioneve të qëndrueshme demokratike dhe një kulture tolerance dhe mosdiskriminimi brenda rajonit të OSBE-së. Ashtu si dy dimensionet e tjera, dimensionit njerëzor ka një komponent të fortë sigurie. Një dokument referimi mbi angazhimet e OSBE-së në fushën e dimensionit njerëzor sugjeron që me të njëjtën "parim për herë të parë, parimet e të drejtave të njeriut u përfshinë si element i qartë dhe integral i konceptit të sigurisë rajonale në të njëjtin nivel si segmente politike-ushtarake dhe ekonomike. Aktivitetet në këtë fushë paraqesin një sërë masash të ndërmarra në luftën kundër trafikimit me qenie njerëzore, demokratizimin e shtuar në shoqëritë në tranzicion, mbrojtjen dhe promovimin e të drejtave të njeriut dhe të pakicave, parandalimin e fenomeneve të jotolerancës dhe diskriminimit, mundësi të barabarta në arsim, zgjedhjet, barazinë gjinore, lirinë e medias dhe të ngjashme. Dokumentet e OSBE-së në këtë fushë kanë një peshë të lartë politike dhe prandaj quhen në mënyrë figurative *acquis* e OSBE-së.

Këto janë tre dimensionet e sigurisë së OSBE-së. Brenda organizatës sot ka një mungesë ekuilibri në kuptimin dhe asimetri në vëmendjen që u është kushtuar atyre. Federata Ruse dhe shumica e vendeve post-sovjetike kanë interesin e tyre të veçantë në politikën që rrjedhin nga dimensionit politik-ushtarak i sigurisë. Në të njëjtën kohë, Federata Ruse avokon një koncept i ri i sigurisë në OSBE do të imponohet si "... një mekanizëm qendror të sigurisë evropiane." Ajo do të jetë i bazuar në pandashmërinë (kritikë është se vendet perëndimore këmbëngulin në ndikimin më të madh në NATO në këtë sferë), ndërsa pushimi në një dokument

---

⁶ <http://ëëë.osce.org/ëho/87> Budapest Summit Declaration: Towards a Genuine Partnership in a New Era. Документот е достапен на: <http://ëëë.osce.org/mc/39554?download=true> Joseph M. Siracusa, *Diplomacy: A Very Short Introduction* (Oxford University Press, 2010), 122. Ibid: 122; Ibid: 122; OSCE Comprehensive Security concept http://ukinaustria.fco.gov.uk/en/about-us/uk-delegation-osce/role_OSCE/1st_Dimension

ligjërisht detyruet që do të ripërcaktuar masat e sigurisë pozitive (të cilat sipas tyre janë të efektshme - koncepti i alarmit dhe parandalimin e konfliktit konsiderohet neupeshen) rregullimin zyrtarisht marrëdhëniet ndërmjet shteteve Art NMOS. Kjo do të zvogëlojë mundësinë e koalicioneve brenda aleancave ushtarake që do të kërcënojnë unitetin e hapësirës së përbashkët të sigurisë, do të respektojë integritetin territorial dhe sovranitetin kombëtar të shteteve, do të parandalojë Shtetet Anëtare ose aleanca ushtarake të ndërmarrin veprime të njëanshme dhe përdorimin në fuqi. Në anën tjetër, shumica e shteteve anëtare të OSBE-së, SHBA dhe BE-së shtetet anëtare të kundërshtojnë këtë ide dhe argumentojnë se mekanimi ekzistues (edhe pse dobësi të dukshme) janë funksionalni. Sipas tyre, duke këmbëngulur në veprime ligjërisht detyruese do të çojë në dyfishimin e ekzistuese dhe krijimin e mekanizmave të rinj do sistemin plotësuese obremenile dhe do të çojë në ndarje midis Shteteve Anëtare. Në të njëjtën kohë, ndryshe nga Rusia, aleatët perëndimorë anojnë drejt një fokus më të madh në dimensionin njerëzor të OSBE-së, me theks të veçantë në proceset e demokracisë dhe mbrojtjen dhe promovimin e të drejtave të njeriut. Sipas Pal Danubit nga Qendra e Gjenevës për Politika të Sigurisë, "[c] nimanieto demokracive perëndimore është e përkushtuar ndaj këtyre fenomeneve [drejtat e njeriut dhe demokracia] rrjedh nga rëndësinë e saj si themelet e shtetit modern dhe demokracisë." Ky mendim mund të lidhet me kuptimi i ndryshëm i konceptit të paqes. Sipas njërit, paqja është një "mungesë e luftës" (paqe negative), ndërsa paqja tjetër ndodh kur do të sigurojë kushte sociale për institucionalizimin e konfliktit nëpër institucione të forta demokratike, respektimin e të drejtave dhe lirive të njeriut dhe krijimin e një kulture të tolerancës dhe mosdiskriminimit. (paqe pozitive). OSBE-ja e kupton sigurinë më të gjerë se thjesht mungesa e luftës, dhe për shkak të kësaj shtetet pjesëmarrëse të OSBE synojnë të krijojnë një kuadër shumë më të gjerë dhe më të plotë për paqen dhe stabilitetin në Evropë. Asimetritë në drejtim të asaj që duhet të jetë fokusi i OSBE-së, si dhe pikëpamjet e ndryshme në arkitekturën e sigurisë është një sfidë për funksionimin e ardhshëm të organizatës.

Institucionet e OSBE-se OSBE-ja përbëhet nga 56 shtete anëtare, si dhe 12 vende partnere të organizatës. Me miratimin e Kartës së Parisit për një Evropë të Re në vitin 1990, OSBE-ja mori strukturën e saj aktuale institucionale. Organizata kryen fushëveprimin e saj përmes një numri institucionesh të strukturuar si më poshtë:

1. Negociatat dhe organet vendimmarrëse;
2. Strukturat operacionale dhe institucionet;
3. Autoritetet ad hoc për zbatimin e marrëveshjeve dypalëshe;
4. Organet e lidhura me OSBE-në.

Vendosja, si dhe lista e plotë e organeve dhe organeve, gjenden në Organizatën e OSBE-së. (Shtojca nr. 1, burim i OSBE-së).

Samitet dhe Këshilli i Ministrave janë organet kryesore vendim-marrëse brenda organizatës. Takimet janë takime periodike të shefave të shteteve ose qeverive të Shteteve Anëtare. Gjatë këtyre, bëhen vendimet më të rëndësishme politike dhe përcaktohet kursi i ardhshëm politik i organizatës.

Në periudhën midis dy samiteve, këshillat ministrorë kanë prerogativë për të marrë vendime dhe për të menaxhuar organizatën. Këshilli i Ministrave mbledhet një herë në vit, gjatë të cilit merren parasysh aktivitetet e organizatës dhe ndërmerren veprime të përshtatshme politike. Në rastet kur kjo është e mundur, miratohet një Deklaratë Ministrore e cila, për shkak të konsensusit, ka një peshë të lartë politike. Deklarata e fundit e tillë është bërë në Samitin, i cili u mbajt në Vjenë më 28 nëntor 2000 dhe në fjalë rolin e OSBE-së në Evropën Juglindore. Në rast se konsensusi është i pamundur, Ministrat marrin vendime që rregullojnë fusha specifike. Dokumenti që doli nga Samiti i mbajtur në Helsinki në vitin 1992 me titull Sfidat e ndryshimit forcon pozicionin e Komisionit dhe rolin e saj në menaxhimin dhe vendimin e vendimeve të rëndësishme politike në emër të organizatës. Roli dhe ndikimi i tij u riafirmua duke zgjeruar kredencialet në fushën e menaxhimit të krizave dhe parandalimin e konflikteve

Këshilli i Përhershëm në përgjithësi është organi i përhershëm i organizatës vendimmarrëse dhe mbajtja e konsultimeve politike. Përfaqësuesit e Përhershëm të Shteteve Anëtare marrin pjesë në punën e tij. Këshilli i përhershëm mbahet një herë në javë, por në rast krize mund të mbledhen mbledhje ad-hoc.

Forumi i Bashkëpunimit të Sigurisë u krijua në Samitin e Helsinkit më 1992 dhe është një nga dy organet e rregullta të organizatës vendimmarrëse. Qëllimi i këtij organi rrjedh nga shporta e parë, domethënë nga dimensionimi politik-ushtarak. Brenda të njëjtit funksion një grup pune që monitorojnë dhe vlerësojnë zbatimin e vendimeve, angazhimet dhe detyrimet e ndërmarra nga Shtetet Palë dhe Punues Grupin B, ku ata diskutojnë sfidat dhe rreziqet ndaj sigurisë ushtarake në rajonin e OSBE-së në të ardhmen. Ngjashëm me Këshillin e Përhershëm, sesionet e Forumit mbahen një herë në javë dhe vendimet e rëndësishme lidhur me kontrollin e armëve dhe masat e sigurisë dhe sigurisë bëhen gjatë forumit. Në kuadër të Forumit, janë duke u zhvilluar negociata për ndërtimin e masave të sigurisë dhe besimit dhe po ndërmerren masa për të zvogëluar më tej rreziqet e konfliktit dhe zbatimin e angazhimeve të ndërmarra. Një nga temat më të rëndësishme të diskutuara është kërcënimi i tregtisë ilegale në armët e vogla dhe të lehta, si dhe shkatërrimi i furnizimeve të pasigurta të municioneve

---

⁷ Mekanizmat për parandalimin dhe zgjidhjen e konflikteve të mundshme, regjimet e kontrollit të armëve dhe masat e krijimit të besimit. Mekanizmat e tillë kanë të bëjnë me një gamë të gjerë fushash të tilla si ndërtimi i masave për ndërtimin e besimit përmes shkëmbimit të informacionit të sigurisë (Dokumenti i Vjenës), parandalimi i konflikteve, reforma ushtarake, menaxhimi i kufijve, kundër-terrorizmi. Forumi i Bashkëpunimit të Sigurisë është organi kryesor për zbatimin e dimensionit politiko-ushtarak të OSBE-së, Brenda së cilit merren vendimet më të rëndësishme që lidhen me aspektet politiko-ushtarake të sigurisë. Ai adreson rolin e OSBE-së në adresimin e çështjeve të politikave ekonomike dhe mjedisore, si një element i rëndësishëm i sigurisë dhe bashkëpunimit në Rajon. Për të zhvilluar politika të shëndosha ekonomike, OSBE ndërmerr aktivitete në fushën e luftimit të pastrimit të parave, promovimit të qeverisjes së mirë, projekteve të infrastrukturës dhe më shumë. Për të forcuar bashkëpunimin për çështje mjedisore, dhe si pjesë e përpjekjeve për të parandaluar konfliktin dhe për të ndërtuar besim të ndërsjellë dhe marrëdhënie të fqinjësisë së mirë, aktivitetet mjedisore të OSBE-së janë të lidhura me menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore, kryesisht ujin, brenda dhe ndërmjet vendeve, ulja e rrezikut nga katastrofat, adresimi i sfidave të ndryshimit të klimës, menaxhimi i mbetjeve të rrezikshme. Aktivitete gjithashtu janë ndërmarrë për të rritur ndërgjegjësimin mjedisor, pjesëmarrjen e publikut në vendimmarrjen mjedisore dhe për të lehtësuar qasjen në drejtësi në çështjet mjedisore.

konvencionale. Forumi ka krijuar një mekanizëm sipas të cilit shtetet anëtare mund të kërkojnë ndihmë në procesin e mbledhjes së armëve të vogla dhe të lehta, sigurisë së saj, si dhe shkatërrimit. Me miratimin e Deklaratës së Budapestit (1994), Forumi miratoi "Kodin e Sjelljes për Aspektin Ushtarak-Politik të Sigurisë". Sipas saj, shtetet anëtare janë të detyruara të dorëzojnë informacione vjetore për kontrollin demokratik të forcave të sigurisë. Sipas dispozitave të Dokumentit të Vjenës (fillimisht të miratuar në vitin 1992 dhe përditësuar në vitin 1999 dhe 2011), Shtetet Anëtare marrin përsipër për të ndarë informacion në lidhje me personelin e forcave të armatosura, dhe kjo përbën bazën e mekanizmave për masat për ndërtimin e besimit dhe sigurisë mes shteteve Shtetet Anëtare. Në kuadër të Qendrës për Parandalimin e Konfliktëve ka një seksion të mbështesë Forumin për Bashkëpunim të Sigurisë që ofron ekspertizë për miratimin e planeve kombëtare të veprimit nga ana e shteteve anëtare më e lehtë do të kishte zbatuar Rezoluta 1540 Këshilli i Sigurimit i Kombeve të Bashkuara në lidhje me mospërhapjen e armëve për shkatërrimin në masë.

Maqedonia si kryetar i forumit, në katër muajt e fundit të vitit 2012, ndër të tjera, do të duhet për të monitoruar nivelin e zbatimit të angazhimeve nga ana e Shteteve Anëtare, të cilat ndër të tjera përfshin monitorimin pyetësorët e paraqitura në përputhje me kalendarin për zbatimin e Qendrës për Parandalimin e konflikteve

Forumit për ekonominë dhe mjedisin është një takim vjetor i nivelit të lartë që përfshin shumë përfaqësues të biznesit, qeverisë dhe shoqërisë civile për diskutimin e çështjeve dhe të kërkojnë zgjidhje të sfidave që dalin nga shporta e dytë të OSBE-së, përmasat e ekonomisë dhe mjedisit . Roli i Forumit shihet si më pak të rëndësishme se ajo e Organizatës për Institucione Demokratike dhe të Drejtat e Njeriut (ODIHR) në fushën e dimensionit njerëzor dhe Forumit për Siguri dhe Bashkëpunim në fushën e dimensionit politiko-ushtarak.

Strukturat operacionale dhe institucionet Presidenca e OSBE-së po rrotullohet dhe po rishqyrtohet çdo vit në mes të Ministrave të Punëve të Jashtme të vendeve anëtare. Ngjashëm me formatin e Forumit për Bashkëpunimin e Sigurisë, kryesuesi në detyrë ndihmohet nga kryetari i mëparshëm dhe i ardhshëm. Të gjithë së bashku përbëjnë të ashtuquajturën Trojka. Kryetari ka fuqi ekzekutive në duart e veta dhe lundron me aktivitetet politike të organizatës. Sekretari i Përgjithshëm i Organizatës përmes shërbimit dhe ekspertizës së Sekretariatit të OSBE-së ofron mbështetje për aktivitetet e Kryesuesit, i cili mund të emërojë një Përfaqësues Special për të zgjidhur ose menaxhuar disa çështje dhe procese të rëndësishme.

Kryesia e OSBE-së po rrotullohet për një periudhë prej një viti. Kryetari është kryesuesi i OSBE-së për Ministrin e Jashtëm të OSBE-së dhe ka për detyrë të koordinojë aktivitetet e vazhdueshme të OSBE-së dhe është përgjegjës për aktivitetet e përgjithshme. Këto përfshijnë koordinimin e punës së institucioneve⁸ të OSBE-së, përfaqësimin e Organizatës, mbikëqyrjen e aktiviteteve në lidhje me parandalimin e konflikteve, menaxhimin e krizave dhe rehabilitimin pas konfliktit. Në punën e kryetarit, ndihmohet kryetari i mëparshëm dhe i ardhshëm, të cilët së bashku përbëjnë trojkën. Kolltuesi gjithashtu mund të krijojë grupe vëzhguese ad-hoc dhe të emërojë përfaqësues personalë. Kryetari i tanishëm i OSBE-së në Sllovaki është Ministri i Jashtëm dhe i Jashtëm i Bashkëpunimit të Jashtëm Miroslav Lajçak. Presidenca e ardhshëm në vitin 2020 do të udhëhiqet nga Shqipëria.

Sekretari i Përgjithshëm emërohet nga Këshilli i Ministrave për një periudhë prej tre vjetësh. Ai menaxhon Sekretariatit të OSBE-së, bashkëpunon me Kryetarin e OSBE-së dhe vepron si përfaqësues i tij, mbështet aktivitetet e saj që synojnë përmbushjen e objektivave të OSBE-së, duke ofruar mbështetje profesionale, këshillimore, materiale, teknike. Detyrat e Sekretarit të Përgjithshëm përfshijnë udhëheqjen e strukturave të OSBE-së dhe operacionet

---

⁸ www.osce.org; www.osce.org/Skopje

në terren. Funkzioni i Sekretarit të Përgjithshëm të OSBE-së nuk ka peshë politike si funksioni i Sekretarit të Përgjithshëm të OKB-së ose Këshillit të Evropës. Si Zyrtar Kryesor Administrativ i OSBE-së, ai ndihmon Këshillin e Përhershëm dhe është përgjegjës atij për përdorimin efikas të burimeve të Organizatës. Mbështet procesin e dialogut politik dhe negociatave ndërmjet shteteve anëtare. Sekretari i Përgjithshëm i tanishëm i OSBE-së është Thomas Greminger, nga Zvicra.

Sekretariati është nën drejtimin e Sekretarit të Përgjithshëm. Kjo duhet të theksojë në radhë të parë rolin e Qendrës së Parandalimit të Konfliktëve, që shërben si shërbim për Kryesuesin dhe organet e tjera në kryerjen e aktiviteteve në fushën e paralajmërimit në kohë, parandalimin e konfliktëve, menaxhimin e krizave dhe rehabilitimin pas konfliktit. Në të njëjtën kohë, Qendra ka një rol kyç në sigurimin e mbështetjes logjistike dhe ekspertore të nevojshme për funksionimin e operacioneve në terren të OSBE-së.

Operacionet në terren të OSBE-së janë një pjesë jetike e aktiviteteve të Organizatës. Për momentin, OSBE ka dislokuar 13 misione dhe zyra programesh në Evropën Lindore dhe Juglindore dhe në Azinë Qendrore. si dhe dy misione në terren lidhur me konfliktin në Ukrainën Lindore: Misioni i Monitorimit Special dhe misioni vëzhgues në pikat e kontrollit rus Gukovo dhe Donetsk.

Puna e institucioneve të OSBE-së financohet nga buxheti i organizatës, i cili në 2019 do të arrijë në rreth 138 milion euro. Është siguruar përmes kontribuesve të paguar nga anëtarët e OSBE-së. Kontributet e Republikës së Maqedonisë për vitin 2018 arritën në 88 325 euro. Kjo shumë do të mbetet për vitin 2019, pasi aktualisht nuk ka marrëveshje për buxhetin e Organizatës dhe rritjen e saj eventuale.

Asambleja Parlamentare e OSBE-së përbëhet nga 323 anëtarë të parlamenteve nga 57 shtete pjesëmarrëse të OSBE-së. Detyrat kryesore janë

promovimi i pjesëmarrjes parlamentare në aktivitetet e OSBE-së dhe lehtësimi i dialogut dhe bashkëpunimit ndërparlamentar. PA i OSBE-së përbëhet nga tre organe qeverisëse: Komiteti i Përhershëm, Byroja dhe Byroja e Zgjeruar. Puna e Kuvendit është e ndarë në komisione të përgjithshme që korrespondojnë me tre dimensionet e Aktit Final të Helsinkit: Komisioni për Çështje Politike dhe Siguri, Komisioni për Çështje Ekonomike, Shkencë, Teknologji dhe Mjedis dhe Komisioni për Demokraci, të Drejtat e Njeriut dhe Çështjet Humanitare. Asambleja gjithashtu dërgon delegacione në monitorimin e zgjedhjeve në rajonin e OSBE-së, që është një nga aktivitetet më të rëndësishme të këtij organi. SP është një organ i pavarur dhe nuk ka fuqi vendimtare dhe kryen aktivitetet e saj duke miratuar deklarata, rezoluta dhe rekomandime që dalin nga puna e takimit vjetor. Delegacioni maqedonas në Asambleenë Parlamentare të OSBE-së përbëhet nga tre deputetë parlamentarë dhe tre deputetë.

Zyra për Institucione Demokratike dhe të Drejtat e Njeriut (ODIHR) është një institucion i specializuar i OSBE-së në Varshavë, i cili është përgjegjës për promovimin e të drejtave të njeriut, demokracisë, sundimit të ligjit, monitorimit të zgjedhjeve dhe bën rekomandime dhe mendime për promovimin e legjislacionit zgjedhor. Ajo zbaton programe për forcimin e institucioneve demokratike, promovimin e vlerave demokratike dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut në rajonin e OSBE-së. ODIHR përqendrohet në mbrojtjen dhe promovimin e të drejtave të njeriut, tolerancën dhe mosdiskriminimin, antisemitizmin, parandalimin e krimit të urrejtjes dhe kështu me radhë. ODIHR gjithashtu zhvillon programe lidhur me dimensionin njerëzor të sigurisë, siç janë çështjet e të drejtave të njeriut dhe anti-terrorizëm, barazia gjinore dhe përfaqësimi në forcat e sigurisë. Takimi i Zbatimit të Dimensionit Njerëzor mbahet çdo vit (shtator) në Varshavë, mbledhja më e rëndësishme për aktivitetet e këtij dimension, në të cilën shtetet pjesëmarrëse, partnerët pjesëmarrës të OSBE-së, përfaqësuesit e sektorit civil, institucionet e OSBE-së, misionet në terren dhe organizatat e tjera ndërkombëtare diskutojnë zbatimin e angazhimeve që dalin nga dimension

human. Kreu i ODIHR-it që nga viti 2017 është Ingigjorg Gysadotir i Islandës, ish-MPJ e këtij vendi.

Komisioneri i Lartë për Minoritetet Kombëtare angazhohet në fazat më të hershme të tensioneve etnike që kanë potencial për t'u zhvilluar në konflikte në rajonin e OSBE-së. Roli i Komisionerit të Lartë është një instrument për identifikimin dhe promovimin e një zgjidhjeje të hershme të tensioneve etnike që mund të rrezikojnë paqen, stabilitetin ose marrëdhëniet midis shteteve pjesëmarrëse të OSBE-së. Komisioneri i Lartë i referohet afatshkurtër të tensioneve ndëretnike ose konflikteve dhe problemeve strukturore afatgjata. Nëse një vend pjesëmarrës nuk i përmbush detyrimet e tij politike apo normat ndërkombëtare, Komisioneri i Lartë do të ndihmojë në ofrimin e analizave dhe rekomandimeve. Bazuar në përvojën, HCNM publikon rekomandimet dhe udhëzimet aktuale që ofrojnë këshilla për sfidat e përbashkëta dhe praktikën më të mira. Në të njëjtën kohë, Komisioneri siguron mbështetje profesionale përmes zbatimit të bashkëpunimit të projektit në mënyrë që të arrijë qëndrueshmëri duke rritur pjesëmarrjen e autoriteteve lokale në mënyrë që të bëhen vetë bartës të proceseve.

HCNM aktuale është Lamberto Zannier (Itali), ish Sekretar i Përgjithshëm i OSBE-së dhe zgjedhja e tij ishte rezultat i një kompromisi pasi që më parë shtetet nuk arriti të arrijnë një konsensus mbi kandidatët e nominuar nga Kazakistani, Kirgistani, Kanadaja dhe Britania.

Përfaqësuesi i OSBE-së për Lirinë e Medias merret me aktivitetet që Aktivitetet e Përfaqësuesit mund të ndahen në dy grupe: monitorimi i ngjarjeve në media si pjesë e një funksioni të paralajmërimit të hershëm dhe ndihmimi i shteteve anëtare që të respektojnë angazhimet e tyre ndaj lirisë së shprehjes dhe mediat e lira. Ajo ka një funksion paralajmërues të hershëm për çështjet që lidhen me pengimin e lirive mediatike dhe rastet e kushteve të papërshtatshme të punës në media dhe bashkëpunon me shtetet anëtare, Këshillin e Përhershëm, ODIHR dhe HCNM dhe, nëse është e nevojshme, me organet e tjera të OSBE-

së dhe me shoqatat e medias kombëtare dhe ndërkombëtare. Përfaqësuesi i OSBE-së për Lirinë e Medias është themeluar në vitin 1997. me vendimin e Këshillit të Përhershëm të OSBE-së.

Nga korriku i vitit 2017 Përfaqësuesi i Lirisë së Medias është Harlem Desire (Francë). Prioritetet e përfaqësuesit të ri të lirisë së medias janë: siguria dhe mbrojtja e gazetarëve; liria e mediave në kontekstin e sigurisë së re; që kanë të bëjnë me "lajmet e rreme", propagandën dhe gjuhën e urrejtjes; dhe promovimin e pluralizmit të medias në rajonin e OSBE-së.

Organe të tjera të lidhura me OSBE-në

Gjykata e Pajtitimit dhe Arbitrazhit (Gjenevë), mekanizmi kryesor i ofruar nga Konventa është që pajtimi synon të propozojë kushte për zgjidhjen e mosmarrëveshjes së shtetit palë. Mekanizmi mund të aktivizojë në mënyrë të njëanshme çdo Shtet Palë në Konventën e Zgjidhjes së Mosmarrëveshjeve ndërmjet tij dhe një ose më shumë Shteteve Palë. Pas përfundimit të procedurës, komisioni i pajtimit paraqet një raport që përmban rekomandime për shtetet në mosmarrëveshje. Shtetet kanë një afat prej tridhjetë ditësh për të vendosur nëse do t'i pranojnë apo jo. Nëse nuk ka marrëveshje brenda këtij afati dhe palët në mosmarrëveshje bien dakord të kërkojnë arbitrazh, mund të themelohet tribunali i posaçëm i arbitrazhit, vendimi i të cilit do të jetë ligjërish i detyrueshëm për shtetet në mosmarrëveshje. Ky grup përfshin Grupin e Përbashkët Konsultativ dhe Komisionin Konsultativ për Hapësirë të Hapur. Struktura e OSBE-së përfshin organe ad-hoc për zbatimin e marrëveshjeve dypalëshe. Gjykata praktikisht nuk punon.

Qendra për Parandalimin e Konfliktit është një organ i rëndësishëm në kuadër të Sekretariatit e cila shërben si një shërbim për Kryesuesin dhe organeve të tjera në ushtrimin e prerogativave të tyre në fushën e paralajmërimit të hershëm, parandalimin e konflikteve, menaxhimin e krizave dhe rehabilitimin pas konfliktit. Në të njëjtën kohë, Qendra ka një rol kyç në sigurimin e mbështetjes logjistike dhe profesionale të nevojshme për funksionimin e misioneve dhe operacioneve

në terren të OSBE-së. Misionet dhe operacionet në terren janë një komponent shumë i rëndësishëm i organizatës. Rreth 3,000 vetë janë të angazhuar në punën e tyre dhe, sipas disa vlerësimeve, rreth 75% e buxhetit vjetor të organizatës është alokuar për funksionimin e tyre. Për momentin, OSBE ka shpërndarë 16 misione dhe operacione në terren në Evropën Juglindore dhe Lindore, Kaukazin e Jugut dhe Azinë Qendrore. Misionet dhe operacionet në terren më së shpeshti përcaktohen me vendim të Këshillit të Përhershëm dhe në marrëveshje me vendin pritës. Disa prej tyre janë themeluar për të përmbushur një qëllim specifik, por shumica prej tyre kanë programe lidhur me dimensionin njerëzor, promovimin demokratik dhe forcimin e sundimit të ligjit. Deri më sot, 15 misione dhe operacione në terren të organizatës janë mbyllur.

Puna e institucioneve të OSBE-së financohet nga buxheti i organizatës prej 150 milion euro. Ai sigurohet nëpërmjet kontributeve nga Shtetet Anëtare. Sot, OSBE-ja është një organizatë rajonale e besueshme dhe e rëndësishme që praktikon politika gjithëpërfshirëse të sigurisë. Sipas Kartës Evropiane për Siguri në Samitin e Stambollit në vitin 1999, koncepti gjithëpërfshirës siguria e vetë organizatës integron tre dimensione / shporta sigurinë. Ajo Shtetet anëtare të Organizatës u zotua për të trajtuar "... e njeriut, dimensionet ekonomike, politike dhe ushtarake të sigurisë si një tërësi integrale." Ky është një qasje adekuate ndaj të qëndrueshme dhe të zbatimit të qëndrueshëm të misionit të organizatës së parandalimit të konflikteve . OSBE-ja është një organizatë klasike ndërkombëtare në aspektin e së drejtës ndërkombëtare sipas të cilave rezolutat janë ligjërisht të detyrueshme për shtetet anëtare. Sipas disa opinioneve, "... që vendimet e OSBE-së nuk janë ligjërisht të detyrueshme mund të shihet si një dobësi duke pasur parasysh faktin se të paktën këto vendime mund të ketë vetëm një ndikim [në veprimet e disa shteteve anëtare], por të tjerët e shohin në këtë avantazh, sepse kjo e bën organizimin fleksibël dhe e hapur për shprehjen e pozicioneve të pakicave. "si një kufizim i mëtëjshëm reflektuar faktin se vendimet e OSBE-së merren me konsensus. Ky rregull kufizon organizatën për të miratuar

një qëndrim të përbashkët që do të dënojë zyrtarisht shteti përkatës anëtar për shkelje të parimeve të organizatës dhe hap hapësirë për bisedime politike. Por⁹ në kontrast me praktikën e parimit të konsensusit vendimmarrjes për të forcuar frymën e bashkëpunimit, sepse vendimet e kanë të fortë legjitimitet dhe zbatimin kapacitet, dhe ri-hapur në shprehjen e shteteve anëtare më të vogla. Në çdo rast, OSBE-ja vazhdon të jetë një nga organizatat më të rëndësishme ndërkombëtare në fushën e sigurisë njerëzore dhe klasike dhe për shkak se Maqedonia ka interes për të marrë pjesë në mënyrë aktive në punën e organizatës. Përmes pjesëmarrjes në organet e ndryshme të OSBE-së janë të hapura për promovimin ndërkombëtar të vendit, duke theksuar dhe zbatimin e interes të veçantë dhe pronësisë në politikën globale.

Parimet dhe angazhimet e dakorduara në Helsinki dhe Paris janë baza për një paqe të qëndrueshme në Evropë. Respektimi i këtyre parimeve dhe angazhimeve duhet të rinovohet dhe forcohet në mënyrë që të promovojë multilateralizmin si një mjet efektiv për arritjen e paqes, sigurisë dhe dinjitetit njerëzor.

Kjo siguri lidhet me çështjen kryesore që ka qenë në axhendën e OSBE-së për një kohë të gjatë, në lidhje me krizën në Ukrainë dhe gjetjen e një zgjidhjeje të përshtatshme, e cila, sipas disa politikanëve dhe ekspertëve, varet nga e ardhmja e OSBE-së.

Aneksimi ilegal i Rosisë i Republikës Autonome të Krimesë dhe qytetit të Sevastopolit, si dhe një shkelje e qartë e sovranitetit dhe integritetit territorial të Ukrainës, konsiderohen si veprime të agresionit nga Federata Ruse më 2014 dhe si shkelje më serioze e parimeve dhe angazhimeve themelore të OSBE-së sot. Siç dihet, OSBE ka marrë vendime për krijimin e dy misioneve vëzhguese në Ukrainë: një mision vëzhgimi të posaçëm dhe një mision monitorimi në pikat e kontrollit rus në Gukovo dhe Donjeck. Ata përballen me probleme të mëdha në përmbushjen e mandateve dhe në të njëjtën kohë përballen me probleme të sigurisë.

---

⁹ Crisis Prevention Centre, "Survey of OSCE Field Activities"

Një nga çështjet prioritare është çështja e zgjerimit të misionit të vëzhgimit dhe pikave të tjera të kontrollit, përgjatë kufirit të Ukrainës me Rusinë, si dhe monitorimin e kufirit të kufirit ndërmjet pikave të kontrollit, monitorimit që duhet të bëhet nga SMM.

Mbikëqyrja e kufirit shtetëror ukrainas-rus është jetik sepse është pjesë përbërëse e zgjidhjes politike të qëndrueshme të krizës dhe për të kontrolluar plotësisht Ukrainën në territorin e saj.

Pozicioni i BE-së, Shteteve të Bashkuara dhe një numër i madh i vendeve, për të cilat në përgjithësi ka pëlqimin e të gjitha palëve të përfshira, është se nevojitet një zgjidhje e qëndrueshme politike për këtë konflikt. Megjithatë, ka dallime kyçe në qasjen dhe si të arrihet kjo.

Sipas qëndrimit të BE-së, që Republika e Maqedonisë se Veriut mbështet, një zgjidhje e tillë duhet të rivendosë respektin për sovranitetin, pavarësinë, unitetin dhe integritetin territorial të Ukrainës brenda kufijve të saj të pranuar ndërkombëtarisht. Zbatimi i plotë i marrëveshjeve të Minskut është i domosdoshëm, duke përfshirë respektimin e pakushtëzuar dhe të përhershëm të armëpushimit dhe aksesin e plotë, të sigurt, pa kushte dhe pa pengesa për Misionin e Monitorimit Special të OSBE-së në të gjithë Ukrainën, duke përfshirë kufirin shtetëror ruso-rus dhe gadishullin e Krimesë. Siguria e stafit dhe fondet e SMM është përgjegjësi e palëve. Aktivitetet e formatit të Normandisë mbështeten fuqishëm, si dhe puna e Grupit të Kontaktit Trilateral.

Zgjedhjet "në pjesë të caktuara të Ukrainës lindore konsiderohen të jenë një shkelje e qartë e marrëveshjeve të Minskut. Gjithashtu, situata është e përbërë nga rritja dramatike e tensioneve në Detin Azov dhe ngushtica e Kerçit konsiderohet të jetë shkelje e së drejtës ndërkombëtare nga Rusia, një ndikim negativ në situatën e sigurisë në të gjithë rajonin e Detit të Zi. Përdorimi i forcës nga Rusia më 25 nëntor 2018, i papranueshëm në kontekstin e rritjes së militarizimit në zonë, është e papranueshme. RF është thirrur në mënyrë të përsëritur për lirimin pa kushte dhe pa vonesë të anijeve të kapura, ekuipazhin dhe pajisjet e tyre.

Çështje të tjera, për shumë vite në axhendën e OSBE-së, përfshijnë konflikte të ngrira në Transnistria (Transnistria), Nagorno-Karabakh dhe Abkhazia dhe Osetia e Jugut (Gjeorgji) dhe gjetjen e një zgjidhje për zgjidhjen e tyre.

Zgjidhja e konflikteve të gjata në Republikën e Moldavisë, Gjeorgjisë dhe konfliktit Nagorno-Karabakh mbetet prioritet. Në këtë kontekst, deklarata ministrore në Milano konfirmon përparimin konkret të bërë në zgjidhjen e konfliktit transnistrian në pajtim me agjendën e negociuar për arritjen e një zgjidhje gjithëpërfshirëse, përfshirë çështjet institucionale, politike dhe të sigurisë.

Një deklaratë e përbashkët nga MS në Milano nga krerët e delegacionit të vendeve të kryesura nga OSBE, së bashku me ministrat e jashtëm të Armenisë dhe Azerbajxhanit, gjithashtu vlerësohet pozitivisht. Nga ana tjetër, nuk ishte e mundur të miratohej një deklaratë për konfliktin në Gjeorgji.

BE-ja në kontekstin e Ballkanit Perëndimor, dhe në kuadër të OSBE-së, është e vendosur të forcojë dhe intensifikojë angazhimin e saj në të gjitha nivelet për të mbështetur transformimin politik, ekonomik dhe shoqëror në rajon, duke përfshirë ndihmën në rritje, bazuar në progres të prekshëm, mbi sundimin e ligjit, si dhe mbi reformat socio-ekonomike, nga Ballkani Perëndimor.

Arritja e një qasje gjithëpërfshirëse të OSBE-së ndaj sigurisë mbetet një sfidë e madhe. Ekziston një shqetësim i madh për kufizimet e vazhdueshme dhe në rritje të shoqërisë civile, shkeljeve të të drejtave të njeriut dhe lirive themelore, rritjes së presionit ndaj mbrojtësve të të drejtave të njeriut, sulmeve ndaj gazetarëve dhe aktorëve të tjerë të medias, si dhe rritjes së intolerancës në shumë pjesë të rajonit të OSBE-së. BE-ja vazhdimisht jep deklarata në këtë kontekst në të cilën Republika e Maqedonisë i bashkohet rregullisht, si dhe në tema dhe çështje të tjera në OSBE.

Sinjalet e dërguara nga një konferencë e shoqërisë civile, të mbajtur paralelisht me Këshillin e Ministrave në Milano, konfirmojnë nevojën urgjente për të adresuar këto tendenca shqetësuese, duke paraqitur sfida për sigurinë e përbashkët dhe të pandashme. Siguria e përhershme nuk mund të mbahet pa respektimin e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore, demokracisë dhe

sundimit të ligjit. Rëndësia e madhe e tretë - dimensionin njerëzor në konceptin e OSBE-së për siguri gjithëpërfshirëse duhet të merret parasysh.

Është e nevojshme të arrihet transparencë dhe parashikueshmëri më e madhe në sferën politike dhe ushtarake. Ky aktivitet duhet të vazhdojë me intensitet të shtuar. Është e nevojshme modernizimi i Dokumentit të Vjenës dhe në periudhën e kaluar është treguar se ka mundësi për këtë. Është inkurajuar vazhdimisht që të gjitha vendet të angazhohen sërish në modernizimin e dokumentit në Vjenë në vitin 2019. Një numër propozimesh modernizimi premtues tashmë janë në tryezë që tashmë gëzojnë mbështetje të gjerë. Ajo thekson nevojën për të punuar në krijimin e kushteve që do të lejojnë ringjalljen e kontrollit të armëve konvencionale dhe masave të sigurisë dhe sigurisë.

Në këtë drejtim, Dialogu Struktural vlerësohet veçanërisht si një proces i rëndësishëm për diskutimin substancial të sfidave aktuale dhe të ardhshme të sigurisë dhe sfidave në fushën e OSBE-së. Ky është një nga proceset kyçe brenda OSBE-së që kërkon të rivendosë dialogun dhe respektin për parimet dhe angazhimet e OSBE-së, me fokus kryesisht në sjelljen e Federatës Ruse. Arritja e angazhimit të ndershëm dhe të sinqertë nga të gjitha vendet pjesëmarrëse është një faktor kyç në arritjen e këtij qëllimi, por për momentin nuk mund të presësh progres për shkak të konfrontimeve të panumërta.

MS në Milano nuk mund të arrijë një konsensus mbi miratimin e një Vendimi për të forcuar transparencën ushtarake, zvogëlimin e rrezikut dhe parandalimin e incidenteve: ato mbeten objektiva të rëndësishëm, arritja e të cilave mund të jetë e dobishme për të gjitha vendet pjesëmarrëse. OSBE-ja jep një kontribut të rëndësishëm në parandalimin dhe parandalimin e kërcënimeve transnacionale dhe të reja. Bashkëpunimi në këtë fushë duhet forcuar. Për fat të keq, megjithatë, nuk ishte e mundur të arrinte një konsensus mbi dy tekste shumë të tanishme në Milano.

Çështjet ekonomike dhe mjedisore janë një element i rëndësishëm i qasjes gjithëpërfshirëse të OSBE-së ndaj sigurisë. Transformimi digjital ka potencial për të rritur bashkëpunimin brenda dimensionit ekonomik dhe mjedisor duke nxitur rritjen dhe zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik. Me miratimin në Milano të

Deklaratës për Ekonominë Dixhitale dhe Vendimin për Zhvillimin e Kapitalit Njerëzor, baza për zhvillimin e mëtejshëm të punës për shfrytëzimin e mundësive dhe zgjidhjen e sfidave në këtë fushë të veçantë nga dimensionimi i dytë. Megjithatë nuk është miratuar asnjë tekst në Milano për të luftuar krimin e organizuar transnacional që rrezikon mjedisin, BE bën thirrje për veprim të mëtejshëm në miratimin e tij.

Institucionet e pavarura dhe operacionet në terren luajnë një rol të domosdoshëm në zbatimin e përgjegjësive në rajonin e OSBE-së, por vetë shtetet pjesëmarrëse duhet të sigurojnë kushtet për përmbushjen e mandateve të tyre.

Shoqëria civile është një partner thelbësor për zbatimin e angazhimeve të OSBE-së, por shtetet pjesëmarrëse duhet të jenë të hapura për të bashkëpunuar me ta. Sfidat me të cilat ballafaqohet rajoni i OSBE-së tejkalojnë kufijtë e Organizatës dhe kështu theksojnë rëndësinë e qasjes gjithëpërfshirëse, që nënkupton bashkëpunim të zgjeruar me vendet e Mesdheut dhe Azisë, e cila duhet të mbetet prioritet.

Një çështje e rëndësishme në axhendë është propozimi i Sekretarit të Përgjithshëm Tomas Greminger për të reformuar OSBE-në në mënyrë që të jetë i përshtatshëm për qëllimin e “fit for purpose” pasi siguria dhe bashkëpunimi në rajonin e OSBE-së janë në pikën më të ulët që nga përfundimi i Luftës së Ftohtë. Ka mungesë besimi dhe dialogu konstruktiv midis disa vendeve, si dhe mungesa e besimit në aftësinë e qeverive dhe organizatave multilaterale për të trajtuar sfidat kritike dhe komplekse siç janë konfliktet, ekstremizmi i dhunshëm, terrorizmi, kërcënimet kibernetike, refugjatët dhe kriza migrante dhe krimi i organizuar.

Reforma duhet të zhvillohet përmes një procesi transparent, përfshirës dhe konsultativ dhe për këtë qëllim identifikon tri fusha prioritare:

- Një platformë për të mbështetur dialogun gjithëpërfshirës dhe veprimin e përbashkët, në mënyrë që të mbështesë dialogun e zgjeruar midis vendeve pjesëmarrëse, qoftë përmes trupave, proceseve dhe ngjarjeve ekzistuese; rritja e

mbështetjes për ndërmjetësim; bashkëpunim më të madh me ligjvënësit, shoqërinë civile dhe publikun, si dhe zgjerimin e hapësirave informale për dialog.

- Një agjendë pozitive unifikuese që synon identifikimin dhe zhvillimin e çështjeve të rëndësishme për shqetësim për vendet pjesëmarrëse, veçanërisht nëpërmjet një dialogu strukturor.

- Partneritete të fuqishme për të forcuar rolin e OSBE-së si një aranzhim rajonal i Kombeve të Bashkuara në kuadrin e Kapitullit VIII të Kartës së Kombeve të Bashkuara, rivitalizimin e Platformës së Sigurisë së Bashkëpunimit, zyrave të hapura ndërlidhëse, përmirësimin e partneriteteve me organizatat e tjera rajonale dhe ndërqeveritare, e strategjive me partnerët për bashkëpunim dhe ndërtimin e bashkëpunimit të mëtejshëm me sektorin privat.

Sekretari I Pergjithshem I OSCE Tomas Greminger pret që masat e para të reformës të zbatohen gjatë vitit 2019. Vendet pjesëmarrëse duhet të shohin realisht nevojën për reforma të Organizatës, sepse shpërfillja e problemeve nuk do të ndihmojë Organizatën.

Gjithashtu, SP Greminger i kërkon OSBE-së të marrë statusin ligjor dhe për këtë qëllim është konsideruar mundësia e hartimit të kartës së organizatës, por ekziston një mosbesim i madh në zbatimin e kësaj iniciative, pasi Shtetet e Bashkuara e kundërshtojnë këtë dhe gjithashtu frikohet që Federata Ruse mund të përdorë Kartën për të ristrukturuar Organizatën. Prandaj, SP Greminger si opsioni më realist për 5 vitet e ardhshme e konsideron idenë e nënshkrimit të marrëveshjeve dypalëshe të vendeve pjesëmarrëse me OSBE-në. Deri tani, marrëveshje të tilla janë nënshkruar me Austrinë dhe Poloninë.

Përkundër përpjekjeve të mëdha të presidencës italiane, mbetet çështja e krijimit të shkallëve të reja të kontributeve për vendet pjesëmarrëse në Organizatë. Në vitin 2018, grupi informal i punës nuk arriti marrëveshje për të përcaktuar shkallët e reja për kontributet e vendeve pjesëmarrëse, të cilat vazhdojnë të trajtojnë problemin e buxhetit të Organizatës. Gjithashtu, çështja e pjesëmarrjes së sektorit të OJQ-ve në takimet për zbatimin e dimensionit njerëzor mbetet e hapur. Grupi informal i punës, për shkak të mosmarrëveshjes së Turqisë, nuk

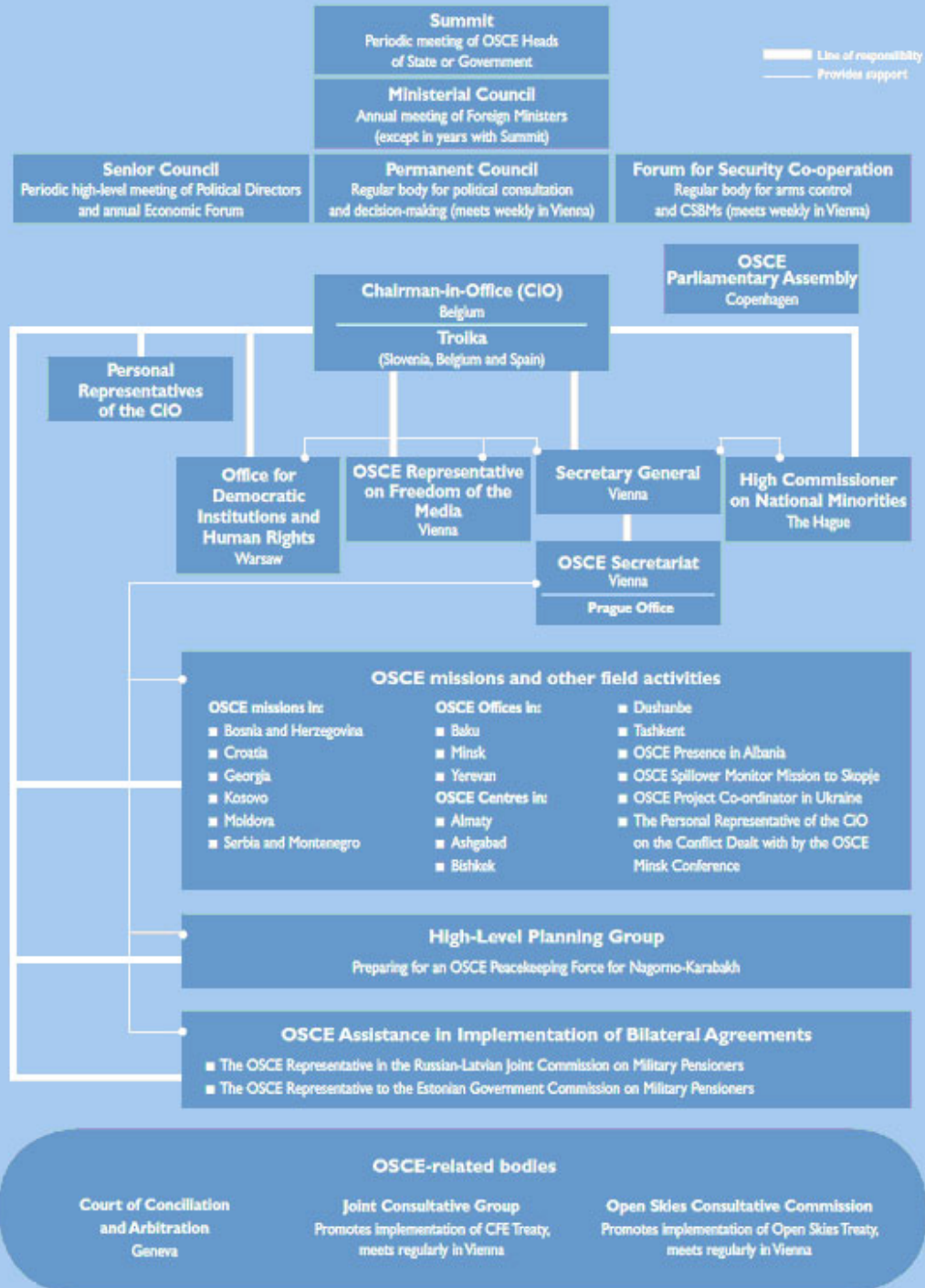
arriti marrëveshje për gjetjen e një zgjidhjeje për pjesëmarrjen e përfaqësuesve të sektorit të OJQ-ve në takimet e dimensionit human.¹⁰

Me poshte gjeni strukturen organizative dhe funksionale te OSBE.

---

¹⁰ Christine Bell, *Peace Agreements and Human Rights* (Oxford University Press, 2004); Lisen Bashkurti, *Multilateral Diplomacy and International Organizations*", Macedonia

STRUCTURES AND INSTITUTIONS

www.osce.org

Illustration: BAC/01-115, January 2004

Kapitulli i II

II. Misioni i OSBE-së në Republikën e Maqedonisë SË Veriut:

1. Historiku dhe mandati I mëparshëm

Për herë të parë, Republika e Maqedonisë së Veriut paraqiti një kërkesë për anëtarësim në organizatë në vitin 1992. Nuk u pranua për shkak të pozitës së qëndrimeve të Greqisë dhe Shqipërisë (e cila më vonë ndryshoi qëndrimin e saj). Në vitin 1993, Republika e Maqedonisë fitoi statusin e një vëzhguesi. Me përfundimin e Marrëveshjes së përkohshme mes Maqedonisë dhe Greqisë më 13 shtator 1995, Greqia nuk u zotua për të bllokuar anëtarësimin e Maqedonisë në organizatat ndërkombëtare, në Republikën e Maqedonisë së Veriut mori statusin e anëtarit të plotë të organizimit të 12 tetor, 1995. Republika e Maqedonisë së Veriut merr pjesë aktive në procesin e vendimmarrjes dhe aktivitetet e tjera të organizatës. Në të njëjtën kohë, Republika e Maqedonisë ka demonstruar në disa raste aftësinë për të menaxhuar organizmat / projektet e rëndësishme të organizatës. Si të tilla mund të dallohen:

- Kryetar i Komisionit për Ekonomi dhe Mjedis (2007 / Ambasadori Arsim Zekoli);
- Shefi i Qendrës së OSBE-së në Ashgabat / Turkmenistan (Ambasadori Arsim Zekoli);
- Shefi i Misionit të Vëzhgimit të Zgjedhjeve të OSBE / ODIHR në Kirgistan (2009 / Radmila Sekerinska);
- Shefi i Misionit të Vëzhgimit të Zgjedhjeve të OSBE / ODIHR në Armeni (2012 / Radmila Sekerinska);
- Shefi i misionit vëzhgues të zgjedhjeve të OSBE / ODIHR në Bjellorusi (2012 / Antonio Milososki).

Për herë të parë, Republika e Maqedonisë kryesoi Forumin për Bashkëpunim të Sigurisë në maj 1997. Kryesia u vlerësua si e suksesshme dhe gjatë "... të njëjtit përdorëshin të gjitha mekanizmat dhe mundësitë që procedurat e OSBE-së

i parasheh ata për Kryetarin në mënyrë që të kryejë punën e FSC-së në mënyrë efikase. Me seancën inauguruese të mbajtur më 12 shtator 2012, Republika e ¹¹ Maqedonisë merr përsipër kryesimin e Forumit nga Letonia. Ne do të kryesojë Forumin në 4 muajt e ardhshëm, pas së cilës do ta dorëzojmë Kryesinë në Lihtenshtajn. Megjithatë, aktivitetet tona po vazhdojnë si pjesë e Trojkës, e cila përbëhet nga vendi në largim, kryetari aktual dhe ai i ardhshëm. Në përputhje me agjendën e themeluar, gjatë presidencës sonë, ne do të përqendrohemi në promovimin e rajonit tonë dhe bashkëpunimin rajonal si një mjet për ndërtimin e masave të sigurisë dhe sigurisë. Si tema që do të diskutohen gjatë "dialogëve të sigurisë" do të jenë perceptimet e sigurisë përmes prizmit të bashkëpunimit rajonal brenda Qendrës RACVIAC për Bashkëpunimin e Sigurisë në Evropën Juglindore. Brenda këtij dialogu të sigurisë, Ambasadori Nikola Todorçevski do të prezantojë prezantimin e tij në këtë temë. Po ashtu, një dialog special i sigurisë është dhënë në Shtojcën 1-B (Neni 4) të Marrëveshjes së Dejtonit e cila krijoi kornizën për bashkëpunim sub-rajonat (Serbi, Mal të Zi, Kroaci dhe Bosnjë-Hercegovinë), në kontrollin e armëve dhe ndërtimin e e masave të sigurisë dhe besimit midis vendeve të rajonit. Dokumenti që qeveris këtë proces ka të ngjarë të jetë një nga mekanizmat praktike më të rëndësishme për ndërtimin e masave të sigurisë dhe sigurisë në rajonin e OSBE-së.

Misioni i OSBE-së në Shkup është një mision në terren me kohën më të gjatë në organizatë. Inauguruar në shtator 1992 dhe titulluar "Misioni i OSBE-së në Shkup", misioni ishte i mandatuar për të monitoruar zhvillimet përgjatë kufirit me Serbinë dhe për të vepruar në mënyrë preventive për të parandaluar një konflikt eventual në territorin e Republikës së Maqedonisë. Me vendimin nr. 977 të datës 16 dhjetor 2010, Këshilli i Përkohshëm "Misioni Monitorues i OSBE-së në Shkup" u ndryshua në "Misioni i OSBE-së në Shkup." Nga 16 maj 2011, kreu i misionit është Ambasadori Ralph Brett. Me fillimin e krizës më 2001, dhe veçanërisht pas nënshkrimit të Marrëveshjes Kornizë të Ohrit, stafi i misionit u rrit ndjeshëm dhe numërohej 210 vëzhgues. Në fillim të vitit 2002, stafi

---

¹¹ Lisen Bashkurti, Multilateral Diplomacy and International Organizations", Macedonia; Articles of understanding concerning OSCE Spillover Monitor Mission to Skopje www.osce.org/Skopje; OSCE Mission and Other Field Activities (United States Institute for Peace

ndërkombëtar i Misionit të OSBE-së në Shkup ka 300 ekspertë dhe vëzhgues. Në të njëjtën kohë, me vendimin e Këshillit të Përhershëm të OSBE-së nr. 457, datë 21 dhjetor 2001, mandati i misionit zgjatet. Ai shtrihet në fushat e mëposhtme: rikthimin e policisë në zonat e mëparshme të krizës, duke ndihmuar autoritetet maqedonase për të siguruar përfaqësim të barabartë në administratën publike, ushtrinë dhe ndërmarrjet publike, forcimin e institucioneve të vetëqeverisjes lokale, projektet në fushën e sundimit të ligjit, projektet për zhvillimin e medias, si dhe mbështetjen e mëtejshme të aktiviteteve të Komisionerit të Lartë për Pakicat Kombëtare në fushën e arsimit. Procesi i zvogëlimit të stafit ndërkombëtar shkon paralelisht me normalizimin e situatës. Në vitin 2003, numri i tyre u zvogëlua në 190 persona, 140 në 2005 dhe 92 në 2006. Numri i sotëm i personave të angazhuar në Misionin e OSBE-së është 178. Prej tyre, 57 janë ndërkombëtarë, ndërsa 121 të mbetur janë të punësuar në nivel lokal. Sipas njoftimeve të fundit, gjatë vitit të ardhshëm ky numër do të binte nga 10 përqind. Selia e sotme e Misionit të OSBE-së në Shkup dhe zyra në terren në Tetovë (8 persona) ka qenë aktiv në tri fusha për një kohë të gjatë: monitorimi dhe qeverisja e mirë (reforma e administratës publike, reforma e sistemit arsimor, demokratizimi / zgjedhje); zhvillimi i policisë në të cilin po zbatohen projektet e trajnimit të policisë, ndërtimi i masave të besimit, siguria e zgjeruar (kufitare); dhe sundimi i ligjit me katër fusha prioritare që lidhen me forcimin e pavarësisë së gjyqësorit, duke mbështetur zbatimin e Strategjisë për Reformën e Drejtësisë Penale, duke mbështetur zbatimin e kuadrit ligjor dhe institucional për anti-diskriminim, duke avancuar më tej kuadrin rregullator për miratimin dhe zbatimin e ligjit, etj. Në përputhje me kornizën e re organizative të Misionit (që do të zbatohet në vitin 2013), këto tre do të reduktohen në dy fusha tematike:

- Divizioni i Dimensionit Njerëzor që do të inkorporojë qeverisjen e mirë dhe sundimin e ligjit;
- Departamenti për aktivitete dhe monitorim të policisë;

Monitorimi transferohet në përgjegjësinë ekskluzive të Shefit të Misionit,

për shkak të përfshirjes në fushën e policisë, e cila është një nga komponentët bazë të Misionit - Paralajmërimit të Hershëm dhe Parandalimit të Konfliktëve.

Aktivitetet e Misionit në këtë periudhë janë të përqendruara në përmirësimin e procesit zgjedhor dhe pastrimin e listës së votuesve, duke mbështetur zbatimin e Strategjisë për Arsimin e Integruar, projektet për zbatimin e Marrëveshjes Kornizë të Ohrit dhe reformimin e mëtejshëm të sistemit gjyqësor.

Në dritën e procesit të integritetit euroatlantik dhe në përputhje me nivelin e zbatimit të mandatit të Misionit, Republika e Maqedonisë ka një interes strategjik për reduktimin e mëtejshëm të misionit dhe mbylljen e zyrës në terren në Tetovë.

1.1. Faza e parë është parandalimi i konfliktit në vitet '90

Praktika dhe studimi i parandalimit të konfliktëve ka lulëzuar në dekadat e fundit. Këshilli për Marrëdhënie të Jashtme ka krijuar “Qendrën e saj për Veprime Parandaluese” dhe Komisionin e Korporatës Karnegi mbi Parandalimin e Konfliktëve Vdekjeprurëse, ka mbledhur studijues dhe praktikues nga i gjithë spektri politik global dhe ka filluar të promovjë reflektimin, mësimin, kërkimet shkencore dhe diplomacinë, të gjitha këto me supozimin se konfliktet mund dhe duhet të parandalohen. Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë themeloi një Qendër për Parandalim të Konfliktëve në Samitin e vitit 1990 të CSCE. Agjencitë kombëtare qeveritare, organizatat multilaterale dhe organizatat e shoqërisë civile vazhdimisht kanë mbajtur aktual konceptin e parandalimit të konfliktëve në retorikën dhe praktikën e tyre. Akademitë diplomatike dhe arsimimi universitar në marrëdhëniet ndërkombëtare kanë filluar të theksojnë dhe të mësojnë parandalimin e konfliktëve, duke plotësuar qasjen klasike të analizimit të rasteve historike lidhur me menaxhimin e krizave. Për komunitetin ndërkombëtar — OKB, NATO dhe BE, si dhe organizatat tjera ndërkombëtare për bashkëpunim—dy dekadat e fundit kanë demonstruar se dështimi për të

¹²parashikuar dhe parandaluar luftërat rajonale dhe të brendshme ka ngritur pyetjen për vetë arsyen e ekzistimit të tyre dhe për proceset sipas të cilave bëjnë politikat e tyre.

Aspektet e parandalimit të konflikteve në kuadër të prezencës së OSBE-së në Maqedoni datojnë që nga viti 1992 dhe ishin të orientuara në vëzhgimin e kufirit me Serbinë dhe me vendet e tjera fqinje për shkak të mundësisë së përhapjes së konfliktit në Maqedoni. Aktivitetet e para të OSBE-së ishin në drejtim të bashkëpunimit me Misionin Vëzhgues të Bashkësisë Evropiane (European Community Monitor Mission) dhe me misionin parandalues të OKB-së. Në këtë bashkëpunim lindën, siç thoshin përfaqësuesit e huaj zyrtarë, deri atëherë masa dhe aktivitete të panjohura civile, të stimuluar nga OSBE-ja, të cilat përfshinin: dialog ndëretnik, promovim të tolerancës përmes radio programeve dhe programeve televizive dhe demokratizimin e mediave (Clement 1997). Qëllimi kryesor i OSBE-së, sa u përket aktiviteteve të parandalimit të konflikteve, konsistonte në identifikimin dhe ofrimin e përgjigjeve përkatëse të potencialit të konfliktit të mundshëm dhe veprimit parandalues mbi mundësinë e konfliktit eventual të fillojë dhuna. Korniza kombëtare për parandalimin e konflikteve detyrimisht bazohet mbi respektimin e së drejtës, si parim themelor për funksionimin e shtetit. Çdo shkelje dhe keqpërdorim i përfitimeve nga shoqëria demokratike dhe shtetit juridik, e detyron shtetin që përmes institucioneve të veta të aplikojë forcën legjitime, të njohur si forcë shtetërore, si pjesë e masave represive për mbrojtjen e rendit kushtetues dhe vlerave shoqërore. Korniza kombëtare për parandalimin e konflikteve në Republikën e Maqedonisë përkon me përpjekjet e shtetit për harmonizimin e standardeve vendase me ato evropiane në këtë fushë. Në përputhje me kornizën kombëtare, subjektet vendase për zbatimin e parandalimit të konflikteve (sistemi i sigurisë, autoritetet politike dhe qytetarët e Republikës së Maqedonisë si përfaqësues të bashkësive etnike), përveç zbatimit të parandalimit, kanë për detyrë të participojnë në krijimin

---

¹² Lisen Bashkurti, Multilateral Diplomacy and International Organizations", Macedonia; Articles of understanding concerning OSCE Spillover Monitor Mission to Skopje
www.osce.org/Skopje; OSCE Mission and Other Field Activities (United States Institute for Peace

dhe implementimin e politikës kombëtare të sigurisë, t'i identifikojnë kërcënimet, shkallën e konfliktit dhe ndikimin e tyre mbi rrezikimin e rendit, të integriteteve euroatlantike dhe të marrëdhënieve ndëretnike. Edhe pse sistemi i sigurisë është faktor kyç i kornizës për zbatimin e parandalimit të konflikteve në frymën e demokracisë (para së gjithash për shkak të gjithëpërfshirjes dhe për shkak të profesionalizmit), në procesin e krijimit, ndryshimit dhe plotësimit të kornizës kombëtare për parandalimin e konflikteve duhet të përshihen edhe subjekte të tjera të rëndësishme të shoqërisë (institucionet shtetërore, sektori civil, përfaqësuesit e jetës politike në shtet, mediat, ekspertë të fushës së sigurisë e të tjerë). Po ashtu, në drejtim të ngritjes së shkallës së kulturës së sigurisë, është i domosdoshëm edukimi i popullatës për identifikimin e burimeve të kërcënimeve ndaj sigurisë. Kornizës së përgjithshme për parandalimin e konflikteve, si pjesë përbërëse e politikës së sigurisë, i ndërlidhet gjendja e sigurisë, përvojat dhe marrëdhëniet të cilat i ka shteti me vendet dhe organizatat partnere në fushën e sigurisë (me NATO, me BE, me SHBA dhe me Turqinë).

Sa u përket përvojave të Republikës së Maqedonisë në parandalimin e konflikteve, për fat të keq, dominojnë përvojat të cilat i ka Republika e Maqedonisë me prezencën e forcave ndërkombëtare të sigurisë në territorin e saj, për shkak të parandalimit të agresionit, konflikteve dhe për ndërtimin e shoqërisë postkonfliktuale. Subjektet ndërkombëtare marrin pjesë në realizimin e aktiviteteve tradicionale paqeruajtëse, të shoqëruara me programe për zhvillim shoqëror me qëllim të zbrapsjes së konflikteve ndëretnike dhe agresionit. Prezenca e misioneve të OKB-së, në fazat e hershme nga pavarësimi i shtetit, ishin pjesë të zbatimit të konceptit të diplomacisë preventive, aktivitetet e OSBE-së ndërlidheshin me inkorporimin e modeleve të punës së policisë në shoqëritë multietnike dhe reformat në polici, ndërsa prezenca e NATO-s dhe e BE-së ishin pjesë e rehabilitimit postkonfliktual të vitit 2001. Kryesisht, faktori ndërkombëtarë, në momente të caktuara u tregua si kyç për zbatimin e konceptit të parandalimit të konflikteve, ndërkaq prezenca e bashkësisë ndërkombëtare në Maqedoni u imponua si garanci për paqen dhe si bartës kryesor i detyrave të

sigurisë në politikën e sigurisë vendase dhe të jashtme të shtetit. Përvojat në zbatimin e parandalimit të konflikteve në Republikën e Maqedonisë, krahas kapacitetit dhe gjendje së sistemit të sigurisë, treguan se ajo, në masë të madhe, varet nga vullneti i autoriteteve politike, dëshira e grupeve etnike për të bashkëpunuar dhe nga mbështetja e bashkësisë ndërkombëtare (BE, OSBE dhe NATO). Perceptimet e qytetarëve për prezencën e sigurisë ndërkombëtare ngelën të ndara dhe skajshëm të ndryshme, nga nevoja e madhe për ruajtjen e sigurisë deri tek imazhi për protektorat të bashkësisë ndërkombëtare në të cilin shteti është i paaftë që vet ta ruaj sigurinë dhe ta garantojë rendin kushtetues. Relacionet e Republikës së Maqedonisë me OKB datojnë që nga periudha pas pavarësimit të saj, kur OKB-ja për herë të parë vendosi konceptin e quajtur diplomacia parandaluese, koncept nga i cili mësonin të dyja palët. Në vitin 1992, Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së, Butros Butros-Gali, thirri për më shumë diplomaci parandaluese, e që sipas tij nënkuptonte jo vetëm aktivitetin e tij personal diplomatik, por edhe shpërndarje parandaluese të misionëve paqësore në kuadër të shtetit dhe ndërmjet shteteve – kjo e fundit pa detyrim, me pajtimin e të gjitha palëve (Berridge & James 2001: 193-194). Diplomacia parandaluese i përfshin ato aksione ose institucione të cilat shfrytëzohen me qëllim të parandalimit të kontesteve politike, të cilat shfaqen midis shteteve dhe përmes tyre mund të përshkallëzohen në konflikt të armatosur (Lund 1995). Diplomacia parandaluese është aksion i koordinuar, qëllimi i së cilës është të zgjidhen, të parandalohen ose të kufizohen kontestet para se të bëhen të dhunshme (Stedman 1995). Diç më vonë, diplomacia parandaluese u përkufizua si "përdorim i teknikave diplomatike, qëllimi i së cilës është ta parandalojë shfaqjen e kontesteve, të pengojë që kontestet të shndërrohen në konflikt të armatosur, ndërkaq nëse megjithëkëtë shfaqen dhe nëse kjo me këtë nuk arrihet sukses, të parandalohet përhapja e konfliktit të armatosur" (Boutros-Ghali 1996:18) dhe si "aksion i ndërmarrë në vende të ndjeshme dhe në kohë të ndjeshme me qëllim të shmangies së kërcënimit ose përdorimit të forcës së armatosur dhe formave të ngjashme të detyrimit nga ana e shteteve ose grupeve, me qëllim të zgjidhjes së

¹³kontesteve politike të cilat mund të shfaqen për shkak të efektit të destabilizimit nga ndryshimet ekonomike, shoqërore, politike dhe nga ndryshimet ndërkombëtare“ (Lund 1996:37). Sipas Lund, parandalimi dallon tri faza: fazën fillestare, kur diplomacia parandaluese orientohet kah zgjidhja e burimeve kryesore të kontestit; vijon faza, e cila synon të pengojë që kontesti të shndërrohet në dhunë; dhe shumë më vonë është faza kur bëhen përpjekje të kufizohet përhapja e dhunës, e cila është përshkallëzuar tashmë (Lund 1996: 34). Përfshirja e OKB-së me qëllim të parandalimit të konfliktit të brendshëm dhe agresionit, u tregua si formulë e suksesshme e OKB-së e zbatuar në Maqedoni. Për herë të parë në botë, në kuadër të OKB-së u zbatua misioni i diplomacisë. Duke u bërë vështrim masave të parandalimit të konflikteve, të aplikuara në Maqedoni, tanimë misionet e vogla të stacionuara të OSBE-së dhe BE-së gjatë vitit 1992 ishin të plotësuara me stacionimin e forcave paqeruajtëse të OKB-së në Maqedoni – pjesë iniciuese e UNPROFORIT (UN Protection Force), të shpërndara çdo kund në territorin e ish Jugosllavisë. Këto forca më vonë u riemëruan në UNPREDEP (UNPREDEP - UN Preventive Deployment) dhe përfshinin 800 ushtarë, pastaj u plotësuan me 360 paqeruajtës nga SHBA-të nën komandën e OKB-së. (Rosas & Lahelma 1997: 184). Funkcioni kryesor i tyre ishte zbrapsja e intervenimit të Serbisë në Maqedoni, mirëpo vëmendje më e madhe iu kushtua skenës së brendshme, ku ekzistonin tensione ndërmjet shumicës maqedonase dhe minoritetit shqiptar. Si degë e misionit paqeruajtës të OKB-së në pjesët e tjera të ish Jugosllavisë, UNPREDEP-i kishte strukturë dhe funksione të specializuara me të cilat u reduktua jostabiliteti më i madh i jashtëm dhe i brendshëm i vendit, pasi Maqedonia shpalli pavarësinë. Misioni zgjati nga viti 1995 deri në viti 1999, parandaluese⁴⁰, i cili përmes involvimit të bashkësisë ndërkombëtare në situata të konfliktit i tejkaloi parimet e organizatës (pëlqimi i palëve, paanshmëria dhe mospërdorimi i forcës, përveç në rastet e vetëmbrojtjes dhe mbrojtjes së detyrave të parashtruara). Në bazë të përvojave në Maqedoni, koncepti i diplomacisë parandaluese me kalimin e kohës u zhvillua dhe u

---

¹³ Lisen Bashkurti, "Multilateral Diplomacy and International Organizations", Macedonia; Articles of understanding concerning OSCE Spillover Monitor Mission to Skopje www.osce.org/Skopje; OSCE Mission and Other Field Activities (United States Institute for Peace

mbindërtua. Misioni i OKB-së në Maqedoni përfshiu tri shtylla të aktiviteteve. Shtylla e parë i përmbante aktivitetet tradicionale të misioneve paqësore, përkatësisht ushtrinë dhe vëzhguesit ushtarak përgjatë kufirit maqedonas, si ndihmë e forcave të sigurisë në vëzhgimin e kufirit dhe në ruajtjen e integritetit territorial nga ndërhyrjet e strukturave militante të huaja, në periudhë të kërcënimeve publike nga autoritetet politike të vendeve fqinje. Shtylla e dytë, e përmbante mbështetjen politike në negociata dhe në ndërmjetësimin e situatave, kur ekzistojnë moskuptime dhe tensione. Këto detyra i kryenin diplomatët, duke i shfrytëzuar shkathtësitë dhe autoritetin e tyre në kuadër të bashkësisë ndërkombëtare. Njëkohësisht, në kuadër të shtyllës së dytë funksiononte policia civile e KB-së, e cila kishte rolin e mbrojtjes së të drejtave dhe lirive të minoriteteve kombëtare në territorin e Maqedonisë. Shtyllën e tretë të aktiviteteve, Sokalski e emërton “dimension njerëzor” Kjo shtyllë, përfshiu aktivitete të cilat e ndihmuan zhvillimin e shoqërisë civile, përmes zhvillimit, reformimit dhe përshpejtimin të proceseve për harmonizimin e institucioneve dhe organeve shtetërore me parimet e shoqërisë demokratike në procesin e tranzicionit. Praktikisht, edhe pse Maqedonia, në atë periudhë, nuk kishte konflikt të armatosur, me implementimin e dy shtyllave të para të aktiviteteve u realizuan të gjitha masat e nevojshme për funksionimin normal të shtetit. Konsiderohet se inkorporimi i parë i “Diplomacisë Parandaluese” buron nga mendimet inovative të Sekretarit të dytë të Përgjithshëm të OKB-së – Dag Hamarsheld (Dag Hammarskjöld) gjatë kohës së udhëheqjes së tij me OKB-në, në periudhën kohore 1953-1960. Sipas Komisionit Carnigie (Carnegie Commission 1997) bëhet dallimi midis parandalimit operativ, i cili përmban strategji për përballjen me kriza dhe parandalimit strukturor i cili përfshin strategji për zgjidhjen e shkaqeve kryesore të konfliktit vdekjeprurës. Parandalimi strukturor (ose parandalimi i shkaqeve rrënjësore) ka të bëjë me shkaqet rrënjësore, siç janë: varfëria, represioni politik dhe pamundësia e shpërndarjes së resurseve, të cilat nëse neglizhohen mund të shndërrohen në dhunë. Sipas autorëve të këtij raporti, Diplomacia Parandaluese është formë e parandalimit operativ. Parandalimi afatgjatë përfshinë përpjekje për reduktimin e varfërisë dhe arritjen e bazës për

zhvillim ekonomik. Strategjitë parandaluese, gjithashtu, i promovojnë të drejtat e njeriut, mbrojtjen e të drejtave të minoriteteve dhe i institucionalizojnë veprat politike me të cilat përfaqësohen të gjitha grupet.

Shtylla e tretë, e orientuar kah demokratizimi i shoqërisë, në fakt paraqiste hyrje në reformën e përgjithshme të shtetit.

1. 2. Faza e dytë krizes e vitit 2001

Në këtë bashkëpunim lindën, siç thoshin përfaqësuesit e huaj zyrtarë, deri atëherë masa dhe aktivitete të panjohura civile, të stimuluar nga OSBE-ja, të cilat përfshinin: dialog ndëretnik, promovim të tolerancës përmes radio programeve dhe programeve televizive dhe demokratizimin e mediave (Clement 1997). Qëllimi kryesor i OSBE-së, sa u përket aktiviteteve të parandalimit të konflikteve, konsistonte në identifikimin dhe ofrimin e përgjigjeve përkatëse të potencialit të konfliktit të mundshëm dhe veprimit parandalues mbi mundësinë e konfliktit eventual të fillojë dhuna. Në këtë kontekst, OSBE-ja në Maqedoni ishte aktive pas incidenteve të dhunshme në vitin 1997 në Gostivar dhe Tetovë, pas thirrjeve për krijimin e “Shqipërisë së Madhe” nga ana e liderëve të Kosovës në vitin 1998 dhe gjatë fluksit të refugjatëve kosovarë në periudhën e krizës së Kosovës në vitin 1999. Gjatë kohës dhe pas përfundimit të konfliktit, në vitin 2001, OSBE-ja kontribuoi për inkorporimin e një numri të konsiderueshëm të iniciativave në punën policore, për përmirësimin dhe bashkëpunimin ndërmjet policisë dhe bashkësisë⁴⁸ dhe për reforma gjatë implementimit të proceseve demokratike. Sot, edhe pse në numër simbolik, prezenca e OSBE-së angazhohet për përgatitjen institucionale të vendit për eurointegrimet. Nga aspekti i kapaciteteve të OSBE-së që ndërlidhen me sigurinë, në Maqedoni akoma është aktiv Departamenti për mbështetjen e policisë i vendosur në Qendrën për Trajnime të MPB-së. Marrë në përgjithësi, nga përvojat e Maqedonisë, sa i përket rolit të faktorit ndërkombëtar në parandalimin konflikteve, duhet të nxirret mësim për kreatorët e politikës së sigurisë. Formulimi

¹⁴i kuadrit në parandalimin e konflikteve, nuk duhet të kuptohet si importim i një modeli shabllon për zbatimin e parandalimit, por ai duhet t'i ketë parasysh kontekstet lokale të sigurisë dhe të shoqërisë në përgjithësi. Në këtë kontekst, bashkësia ndërkombëtare, aktorëve lokal mund t'u ofrojë opsione të cilët korrespondojnë me rrethanat në shtet dhe të jetë iniciator kryesor i aktiviteteve që kanë të bëjnë me reformën e sektorit të sigurisë, e që nënkupton edhe trajnim për krijimin dhe zbatimin e politikave të sigurisë. Përmes formimit të grupeve këshillëdhënëse qytetare, trajnimit të trenerëve për zbatimin e konceptit "Policia në Bashkësi", trajnimin e koordinatorëve për marrëdhënie në bashkësi, organizimit të fushatave mediatike, dërgimit të nëpunësve policorë të ngarkuar për zbatimin e konceptit "Policia në bashkësi" në shkolla dhe organizim i përbashkët i ditëve të hapura të policisë.

1. 3 Periudha pas konfliktit

Gjatë kohës dhe pas përfundimit të konfliktit, në vitin 2001, OSBE-ja kontribuoi për inkorporimin e një numri të konsiderueshëm të iniciativave në punën policore, për përmirësimin 140 e bashkëpunimit ndërmjet policisë dhe bashkësisë⁴⁸ dhe për reforma gjatë implementimit të proceseve demokratike. Sot, edhe pse në numër simbolik, prezenca e OSBE-së angazhohet për përgatitjen institucionale të vendit për eurointegrimet. Nga aspekti i kapaciteteve të OSBE-së që ndërlidhen me sigurinë, në Maqedoni akoma është aktiv Departamenti për mbështetjen e policisë i vendosur në Qendrën për Trajnime të MPB-së. Marrë në përgjithësi, nga përvojat e Maqedonisë, sa i përket rolit të faktorit ndërkombëtar në parandalimin konflikteve, duhet të nxirret mësim për kreatorët e politikës së sigurisë. Formulimi i kuadrit në parandalimin e konflikteve, nuk duhet të kuptohet si importim i një modeli shabllon për zbatimin e parandalimit, por ai duhet t'i ketë parasysh kontekstet lokale të sigurisë dhe të shoqërisë në përgjithësi. Në këtë kontekst, bashkësia ndërkombëtare, aktorëve lokal mund t'u ofrojë opsione të

---

¹⁴ Lisen Bashkurti, Multilateral Diplomacy and International Organizations", Macedonia; Articles of understanding concerning OSCE Spillover Monitor Mission to Skopje www.osce.org/Skopje; OSCE Mission and Other Field Activities (United States Institute for Peace

cilët korrespondojnë me rrethanat në shtet dhe të jetë iniciator kryesor i aktiviteteve që kanë të bëjnë me reformën e sektorit të sigurisë, e që nënkupton edhe trajnim për krijimin dhe zbatimin e politikave të sigurisë.

Aktiviteti i OKB-së në Maqedoni u zhvillua pas konfliktit të vitit 2001. Kuvendi e formoi Agjencinë për Implementimin e Programit për Çarmatimin e Popullatës, ndërsa Qeveria me ndihmën e shoqërisë civile e zbatoi fushatën sa i përket Programit për ngritjen e vetëdijes publike në kuadër të mbarë shtetit. Liderët lokalë dhe shtetërorë të qeverisë, këtë e perceptuan si interes për fitimin e pikëve, ndërsa UNDP-ja u dhuroi tiketa për lotari secilit pjesëmarrës për të fituar automobil, TV aparat, aparate për amvisëri, libra dhe shkollim. Rreth 6000 copë armë u grumbulluan për më shumë se 45 ditë (Risser 2003). Me aktivitetin e këtillë, OKB-ja përsëri e justifikoi prezencën në vend si subjekt aktiv për kthimin e paqes dhe stabilitetit në shtet. Përvojat e Maqedonisë me OKB treguan se këshillat dhe aktivitetet e bashkësisë ndërkombëtare mund të jenë mjaft konstruktive dhe të kontribuojnë që më shpejtë dhe në mënyrë më efikase të përballen me kërcënimet e jashtme dhe të brendshme të sigurisë. Roli i NATO-s dhe BE-së në sigurinë e Evropës kryqëzohet në shumë fusha të veprimit të tyre, ndërkaq përputhja e aktiviteteve të tyre veçanërisht theksohet nga fillimi i shekullit 21. Kjo i referohet ripërkufizimit të mandatit të BE-së me dimensionin e ri të sigurisë, me të cilin u inkorporua shkallë e lart e përputhjes së prioriteteve, të interesave dhe të objektivave të të dyja organizatave. Gjatë kohës së konflikteve në Ballkan, NATO për herë të parë veprroi në Evropë, ndërsa, gjithashtu, BE në Maqedoni për herë të parë dërgoi komponentë të sigurisë për të marrë pjesë në kthimin dhe ruajtjen e paqes. Prezencës së BE-së dhe NATO-s në Maqedoni u parapriu krijimi i politikës evropiane të sigurisë dhe mbrojtjes (1999), si bazë për formimin e forcave evropiane të sigurisë. Formimi i forcave evropiane të sigurisë u motivua nga qëllimi i shmangies së dominimit të SHBA-ve në NATO dhe krijimi i doktrinës së re të BE-së, me të cilën braktiset qasja paraprake e cila bazohej në zgjidhjen e konflikteve vetëm me metoda ekonomike, politike dhe humanitare. Për shkak të shfrytëzimit racional të kapaciteteve të sigurisë, BE dhe NATO ranë

dakord për angazhimet “Berlin Plus⁴¹ të cilët më vonë u verifikuan në Samitin e Kopenhagës në muajin dhjetor të vitit 2002. Në këtë mënyrë, BE i fokusoi orientimet e veta politike dhe strategjike në drejtim të ndërmarrjes së operacioneve konkrete me qasje deri te kapacitetet për planifikim, logjistikë dhe informacione të Aleancës dhe anasjelltas. Në përgjithësi, periudhën e cila filloi që në vitet e nëntëdhjeta të shekullit të kaluar e shënuan tre attribute të njohura si: thellimi, zgjerimi dhe përforcimi i politikave të jashtme dhe të brendshme të sigurisë të BE-së, me të cilat arrihet efekt më i madh në kohezionin e brendshëm të procesit integruar të BE-së dhe politikës së saj të jashtme. Thellimi ka të bëjë me arritjen e marrëveshjes ndërmjet vendeve-liderë në kuadër të politikave të jashtme evropiane të sigurisë për çështje kyç me interes të përbashkët (për inkuorporimin e euros, për formimin e Zonës Shengen, për politikën ndaj Iranit, për operacionin “ad hoc” me karakter ushtarak etj.). Zgjerimi nënkupton spektrin e aktiviteteve të politikës së jashtme, përkatësisht angazhimin e BE-së në Ballkan, në Afrikë dhe në Azi dhe në zgjerimin dhe zhvillimin e politikës evropiane fqinjësore. Përforcimi është në kontekst të integritetit të aktiviteteve të sigurisë së brendshme dhe të jashtme të ndërlidhura me ballafaqimin me terrorizmin dhe me rritjen e prezencës ushtarake jashtë kufijve të BE-së. Tendencat e përforcimit të rolit të BE-së përmes politikës evropiane të sigurisë vërehen në Kushtetutën e dështuar nga viti 2004, në 10 operacionet gjatë periudhës kohore 2003-2005 në përputhje me Detyrat e Petersburgut⁴² dhe në Traktatin e Lisbonës nga viti Kryesisht, aranzhmanet “Berlin Plus” fokusohen mbi pikat si vijojnë: a. NATO-BE marrëveshje për siguri; b. Qasje e lejuar në kapacitetet e NATO-s për planifikimin e operacioneve për menaxhimin me kriza të udhëhequra nga BE; c. Aksesin në mjetet dhe mundësitë e NATO-s për operacionet e menaxhimit me kriza të udhëhequra nga BE; ç. Procedurat për cedimin, monitorimin, kthimin dhe thirrjen të mjeteve dhe mundësive të NATO-s; d. Obligime kontraktuese për Zëvendësin e Komandës Supreme të Aleancës të NATO-s për Evropë (DSACEUR) dhe opsioni i Komandës Evropiane për NATO; dh. Konsultimet BE-NATO për aranzhmanet në kontekst të operacioneve për menaxhimin me kriza, të udhëhequra nga BE me qëllim të shfrytëzimit të mjeteve dhe aftësive të NATO-s;

e. Angazhime për përforcimin koherent dhe të ndërsjellë të mundësive dhe ¹⁵nevojave. 42 Nga të cilët katër ishin për ruajtjen e paqes në Ballkan dhe në Afrikë (Konkordia, Altea, Artemis dhe Amis).2009, për ruajtjen e sigurisë dhe stabilitetit të vendeve aktuale të ardhshme (vende-kandidat) të BE-së dhe të partnerëve të saj. Tendencat përmbajnë një sërë masash me të cilat parashikohet: ndihma e ndërsjellë në rast të agresionit ushtarak kundër njërit nga vendet-kandidate, zgjerimi i Detyrave nga Petersburgu (për veprim në operacione paqeruajtëse) dhe solidariteti midis anëtareve në rast të sulmit terrorist ose fatkeqësive të mëdha. Strategjia Evropiane e Sigurisë nga viti 2003, evaluimi i saj (EU 2008) nga viti 2008, dokumenti i titulluar: “Strategjia e Brendshme e Sigurisë e BE-së në aksion: Pesë hapa drejt Evropës së sigurt” (EC 2010), i cili i tregon rezultatet dhe orientimet e aksionit të saj i miratuar në vitin 2010 dhe një sërë ngjarjesh me të cilat në vitin 2013 shënohet një dekadë nga miratimi i Strategjisë Evropiane të Sigurisë vë në pah transformimin evident të rolit të BE-së në lidhje me çështjet e sigurisë – nga përdorimi i fuqisë së “butë” në përdorimin e “fuqisë së fortë”. Përvoja e Republikës së Maqedonisë me BE dhe NATO, në aspekt të parandalimit të konflikteve bazohet mbi lidhshmërinë e aktiviteteve të tyre gjatë dhe pas konfliktit të vitit 2001. Lidhja e NATO-s dhe BE-së në Maqedoni, tregoi integrimin e SHBA-ve dhe BE-së në mënyrë specifike të kontribuojnë në krijimin dhe zbatimin e Marrëveshjes Kornizë të Ohrit. Republika e vogël dhe e re, e cila nënkuptonte model për shoqëri multietnike, përjetoi përplasje serioze ndërmjet grupeve radikale të minoritetit shqiptar dhe të forcave shtetërore të sigurisë, në pranverën e vitit 2001. NATO edhe një herë ndjeu obligimin për intervenim, meqë gjendja ishte rezultat i drejtpërdrejtë i situatës në Kosovës, kështu që bashkësia ndërkombëtare sadopak kishte pjesë të përgjegjësisë të tërthortë, por gjithashtu edhe për shkak se konfliktet e kësaj natyre do të mund të kishin efekt të destabilizimit reciprok mbi situatën në Kosovë (Theiler 2008: 21). Në muajin shkurt të vitit 2001, nën presionin e

---

¹⁵ Milan Jazbec, Security and Diplomacy in the Western Balkans – The experience of a small state and Its diplomat; Crisis Prevention Centre, “Survey of OSCE Field Activities; OSCE. (2018a). *Building sustainable peace and democracy: OSCE experiences in South-Eastern Europe*. Retrieved from . Accessed on 21/09/2019

imponuar me konfliktin ndëretnik, ndërmjet forcave maqedonase të sigurisë dhe shqiptarëve të rebeluar të armatosur, NATO dhe BE i koordinuan negociatat ndërmjet dy palëve gjë që rezultoi me nënshkrimin e Marrëveshjes Kornizë të Ohrit në muajin gusht të vitit 2001. Në fund të muajit, pasi NATO e pranoi kërkesën e Presidentit të atëhershëm Trajkovski, filloi misioni “Korrja e domosdoshme”,⁴³ i cili zgjati gjatë periudhës nga data 27.8.-26.9.2001 dhe kishte për qëllim ta zbatojë operacionin për çarmatimin e shqiptarëve etnikë dhe të organizojë shkatërrimin e armëve të tyre. Pastaj, pasoi operacioni “Dhelpra e kuqremtë”.⁴⁴ Misioni zyrtarisht filloi më 27.9.2001 me mandat fillestar tremujor, i cili u vazhdua në mënyrë plotësuese deri më 15.12.2002, me detyrë për t’i mbrojtur 280 vëzhguesit ndërkombëtar të BE-së dhe OSBE-së, të cilët e monitoronin implementimin politik të Marrëveshjes paqësore në Maqedoni. Operacioni numëronte 1000 pjesëtarë të vendeve evropiane- anëtare të NATO-s. Në mënyrë që ta zvogëlojë mundësinë e përsëritjes së konfliktit, NATO ra dakord ta vazhdojë mbështetjen me operacionin Harmonia Aleate,⁴⁵ e 43 Në vitin 2001 NATO – në bashkëpunim të ngushtë me BE dhe me OSBE – me intervenimin në kohë, zbulues dhe të koordinuar ndihmoi në vënien fund të luftës civile në Ish Republikën Jugosllave të Maqedonisë. Me kërkesë të Qeverisë së Shkupit, Sekretari i Përgjithshëm i atëhershëm i NATO-s, Lordi Robertson, dërgoi ekip për ballafaqimin me kriza, i cili duhet të negocionte për ndërprerjen e zjarrit me perfaqesues të Ushtrinë Çlirimtare Kombëtare (UÇK). Në atë kohë, mbijetesa e Maqedonisë ishte vënë në pikëpyetje. Duke i aplikuar mësimet dhe përvojat e KFOR-it dhe të SFOR-it, NATO realizoi bashkëpunim të ngushtë me BE dhe OSBE – duke filluar nga niveli politik dhe deri te niveli më i ulët në terren, ndërsa tri organizatat, të dyja palëve në konflikt, ua prezantuan qëndrimin e unifikuar ndërkombëtarë. Ekipi i NATO-s arriti të ndihmojë dhe ta bind UÇK që të bie dakord për ndërprerjen e zjarrit dhe t’i mbështes negociatat të cilat ishin në rrjedhë, ndërkohë që kulminuan më 13 gusht, me nënshkrimin e Marrëveshjes Kornizë të Ohrit. Në këtë periudhë, NATO i shpërndau 4000 ushtarët e vet të cilët morën pjesë në operacionin “Korrja e domosdoshme” dhe duhej ta mbikëqyrnin

¹⁶çarmatimin e UÇK-së. Gjatë 30 ditëve të ardhshme, në disa lokacione të caktuara u grumbulluan përafërsisht 4000 copë armë. Detyra u krye deri në fillim të muajit tetor, ndërsa UÇK-ja pushoi së ekzistuari si organizatë e strukturuar ushtarake. Pas përfundimit të “Korrjes së domosdoshme”, ndërkaq me kërkesë të Qeverisë në Shkup, disa qindra ushtarë të NATO-s ngelën në vend, si mbrojtje e vëzhguesve civil, të cilët kishin detyrë ta monitoronin kthimin e forcave shtetërore të sigurisë në ish rajonet e krizave. Në muajin prill të vitit 2003, NATO përgjegjësinë për këtë operacion ia dorëzoi BE (NATO 2003b). 44 Me aprovimin e Planit të Veprimit më 26.09.2001, Këshilli i Atlantikut të Veriut u pajtua për realizimin e urdhrin ekzekutiv duke e autorizuar Komandantin e Lartë të Aleancës për Evropë, Gjeneralin Xhozef Ralston (Joseph Ralston) ta kumtojë urdhrin për aktivizimin e operacionit “Dhëlptra e Kuqërremtë” (NATO 2003). 45 Prezenca e NATO-s pas datës 15.12.2002 kishte dy qëllime: elementet e tij operativ siguronin mbështetje për vëzhguesit ndërkombëtar dhe elementet e tij këshillëdhënëse u ndihmonin autoriteteve për ta kthyer sigurinë në mbarë territorin. Më 17.3.2003, Këshilli i Atlantikut të Veriut vendosi ta përfundojë operacionin Harmonia Aleate, kështu që BE i filloi procedurat për ndërmarrjen e misionit. Ndërmarrja u bë me marrëveshje të plotë të autoriteteve në Shkup dhe paraqiste progres të rëndësishëm për kthimin e stabilitetit, të arritur gjatë kohës së misionit dhe operacionit paraprak “Dhëlptra e Kuqërremtë” (NATO 2003a). Duke filluar nga viti 2002, BE-ja zhvilloi plane për ndërmarrjen e misionit ushtarak të NATO-s në Maqedoni nën patronazhin e PESH. Çëshjtet e pazgjdhura për parimet të përgjithshëm të bashkëpunimit të sigurisë ndërmjet NATO dhe BE i frenuan planet e BE-së për disa muaj. Në fund të vitit 2002 dhe në fillim të vitit 2003, NATO dhe BE i formalizuan parimet për vendosjen e lidhjeve institucionale, përfshirë edhe mbështetjen dhe qasjen e BE-së në strukturat materiale dhe teknike të NATO-s, të kontraktuara me aranzhmanet “Berlin Plus”. Pasi ftesa nga autoritetet maqedonase që BE ta marr përgjegjësinë për

---

¹⁶ Milan Jazbec, Security and Diplomacy in the Western Balkans – The experience of a small state and Its diplomat; Crisis Prevention Centre, “Survey of OSCE Field Activities; OSCE. (2018a). *Building sustainable peace and democracy: OSCE experiences in South-Eastern Europe*. Retrieved from . Accessed on 21/09/2019

ndërmarrjen e operacionit Harmonia Aleate nga NATO cila numëronte 700 pjesëtarë dhe e përfshiu periudhën kohore 16.12.2002-31.3.2003, kur u zëvendësua liderizmi me misionin, përkatësisht me misionin filloi të udhëheq BE-ja. Kështu, në fund të muajit mars të vitit 2003, BE e filloi misionin e parë paqësor. Në përvojën e parë të zbatimit të detyrave, të cilat rezultonin nga ¹⁷aranzhmani “Berlin Plus”, udhëheqësit e NATO-s në Shkup, përfshirë edhe Përfaqësuesin e Lartë Ushtarak, mundësoi ndihmë për autoritetet maqedonase për zbatimin e reformës në sektorin e sigurisë dhe në harmonizimin e standardeve të NATO-s. Misioni, me të cilin menaxhonte BE-ja, i quajtur Konkordia⁴⁶ dhe zgjati nga 31.3. deri më 15.12.2003, pas çka vijoi misioni policor civil i BE-së – operacioni Proksima,⁴⁷ i cili vazhdoi deri në muajin dhjetor të vitit 2005. Në misionin Konkordia (i cili kishte numër të vogël të pjesëtarëve, më pak se numri i pjesëtarëve të NATO-s, të cilët në atë periudhë punonin në reformën e Armatës së Republikës së Maqedonisë në kuadër të Partneritetit për Paqe dhe përgatitjet për anëtarësim në NATO) përfaqësuesit policorë të BE-së, në kuadër të Proksima-s bashkëpunonin me policinë maqedonase dhe ndihmonin në zbatimin e reformës së MPB-së dhe në tranzicionin operativ të Policisë kufitare, si pjesë e angazhimeve gjithëpërfshirëse të BE-së për promovimin e menaxhimit të integruar të kufijve. 46 BE-ja misionin Konkordia e përshkruan si një komponentë të premtimit të saj më të madh dhe të shumanshëm për Maqedoninë, që përfshinë ndihmë ekonomike dhe favore nga pranimi në BE. Përveç për Maqedoninë, misioni pionier Konkordia shërbeu si test edhe në operacione të tjera të EUROF-it (EUFOR operations). Vërehet se BE i nënkuptonte obligimet ushtarake paqeruajtëse të ndërmarra nga NATO në BeH në muajin dhjetor të vitit 2004. Ashtu siç BE-ja i ndërtonte kapacitetet e veta ushtarake dhe nënkuptonte për të ardhmen misione plotësuese jashtë kufijve të saj, kjo të mbetet e shënuar në fillimet e përvojave të saj në Maqedoni (Kim 2005: 11-12). Në Samitin në Selanik, në muajin qershor 2003, Javier Sollana

---

¹⁷ Milan Jazbec, Security and Diplomacy in the Western Balkans – The experience of a small state and Its diplomat; Crisis Prevention Centre, “Survey of OSCE Field Activities; OSCE. (2018a). *Building sustainable peace and democracy: OSCE experiences in South-Eastern Europe*. Retrieved from . Accessed on 21/09/2019

(Javier Solana) propozoi angazhim për përcaktimin e qëllimeve strategjike të BE-së në tri pika, të cilat u pranuan dhe u shtuan në qëllimet e operacionit Konkordia:

- Kontribut për stabilitet në fqinjësinë e BE;
- Vendosja e rendit ndërkombëtar të bazuar mbi multilaterizmin;
- Ballafaqimi me kërcënimet, qoftë kur bëhet fjalë për kërcënime të vjetra ose të reja.

47 Në vazhdim të operacionit Konkordia, nga data 15.12.2003, BE dhe autoritetet maqedonase u morën vesh për opsionet për prezencën e re të BE-së. Ata ranë dakord që të vendosin mision policor të BE-së (EUPOL) të quajtur Proksima, i cili në Maqedoni kishte 200 nëpunës policorë civilë dhe ishte i ngjashëm me misionin e BE-së në Bosnje. Misioni i ri u fokusua në trajnimin e policisë, me qëllim të përforcimit të punës policore, shërbimit kufitar dhe shërbimet e tjera të cilat posedojnë autorizime. Ekspertët e BE-së e “monitoronin, mentoronin dhe këshillonin” policinë maqedonase dhe e mbështesnin zhvillimin e saj si shërbim policor efikas, i trajnuar mirë, profesional dhe shërbim policor multietnik (Kim 2005: 12-13). Misioni ishte me mandat prej në viti, por me kërkesë të autoriteteve maqedonase ai u vazhdua edhe për një vit dhe zgjati deri në muajin dhjetor të vitit 2005. Ai u fokusua në tre programe: rendi publik, krimi i organizuar dhe policia kufitare.

Përveç simbolikës së marrëdhënieve ndërmjet BE-NATO Maqedoni, përmes misioneve të zbatuara pas konfliktit të vitit 2001, domethënia e tyre konsiston në atë se me misionet u arrit më larg sesa aranzhmanet “Berlin Plus, ndërsa kontinuiteti i misioneve ishte specifik në më shumë aspekte. Së pari, NATO vepronte me kërkesë të autoriteteve të shtetit sovran, i cili nuk ishte anëtar i saj. Operacioni Korrja e domosdoshme në të vërtetë ishte operacioni i parë i llojit të “Kasave Blu” të OKB-së dhe bazohej në marrëveshjet kontraktuese të të dyja palëve në konflikt. Operacioni Dhelpira e Kuqërremtë, krahas qëllimeve planore, kishte edhe qëllime shtesë, përkatësisht ta sigurojë stabilitetin e shtetit, ta tregoj interesimin e NATO-s për integritetin territorial të shtetit dhe ta theksojë kontributin e SHBA-ve. Misionet arritën shkallën më të lartë të koordinimit të institucioneve partnere dhe me komitetet e BE-së dhe të OSBE-së në historinë e

deriatëhershme të NATO-s. Gjithashtu, kjo ishte hera e parë që NATO të udhëheq me operacion në kuadër të misionit të parë të pavarur ushtarak të BE-së, me përforcimin e mbështetjes evropiane të Aleancës përmes dhënies së formës së re të vlerës së bashkëpunimit transatlantik dhe me ndarjen e detyrave (Solana 2004). Nga ana tjetër, jostabiliteti i vendit dhe pasiguria në implementimin fillestar të misionit Konkordia u pasqyrua në qasjen e centralizuar gjatë udhëheqjes së misionit nga Komanda operative e NATO-s (Supreme Headquarters Allied Powers Europe - SHAPE) në Mons (Belgjikë) dhe me rezervat operative të NATO-s, të cilat tanimë ishin vendosur në Maqedoni. Nga aspekti i dobisë të cilën Maqedonia e fitoi nga BEja në parandalimin e konflikteve, kjo duhet të analizohet përmes më shumë parametrave, në mesin e të cilëve më të rëndësishëm janë: mënyra e aplikimit të parimeve në kuadër të parandalimit, angazhimi institucional dhe vëllimi i ndihmës. Sfidat e sigurisë në Maqedoni e arsyetuan veprimin e BE-së dhe NATO-s, por në masë të madhe kontribuuan në europeizimin e vendit. Meqë misionet zhvilloheshin thuaja se paralelisht me reformën e sektorit të sigurisë, ato ndihmuan në zbatimin e reformës të sektorit të sigurisë përmes zhvillimit të kapaciteteve të vet shtetit për ballafaqimin me konflikte dhe bashkëpunimin operativ të drejtpërdrejtë të sigurisë dhe i mundësoi Maqedonisë promovimin e kapaciteteve të veta të sigurisë – që drejtpërsëdrejti ndikoi mbi reputacionin e vendit, në kuadër të marrëdhënieve ndërkombëtare dhe mbi qasjen në ndërtimin e politikës më racionale të brendshme dhe të jashtme të sigurisë. Në të ardhmen, përpjekjet e BE-së dhe NATO-s për zgjidhjen e konflikteve në Maqedoni duhet të orientohen kah ndihma më e madhe ekonomike, angazhimin e tyre në drejtim të perspektivës përkatëse evropiane (në proceset integruuese euroatlantike, përkatësisht pjesëmarrjen aktive të BE-së në procesin e tejkalimit të kontestit me emrin) dhe aplikimin konsekuent të parimeve të së drejtës ndërkombëtare. Aspektet e parandalimit të konflikteve në kuadër të prezencës së OSBE-së në Maqedoni datojnë që nga viti 1992 dhe ishin të orientuara në vëzhgimin e kufirit me Serbinë dhe me vendet e tjera fqinje për shkak të mundësisë së përhapjes së konfliktit në Maqedoni. Aktivitetet e para të OSBE-së ishin në drejtim të bashkëpunimit me Misionin

Vëzhgues të Bashkësisë Evropiane (European Community Monitor Mission) dhe me misionin parandalues të OKB-së.¹⁸

---

¹⁸ Milan Jazbec, Security and Diplomacy in the Western Balkans – The experience of a small state and Its diplomat; Crisis Prevention Centre, “Survey of OSCE Field Activities; OSCE. (2018a). *Building sustainable peace and democracy: OSCE experiences in South-Eastern Europe*. Retrieved from . Accessed on 21/09/2019

KAPITULLI I III

Zbatimi i reformave në Republikën e Maqedonisë së Veriut

MISIONI I OSBE-së NË MAQEDONI

Misioni Vëzhgues i OSBE-së në Shkup, mision ky më i vjetër i Organizatës, është themeluar në shtator të vitit 1992 për të parandaluar zgjerim të konfliktit nga ish-Republika Socialiste Federative e Jugosllavisë.

Mandati i hershëm i misionit ka qenë t'i vëzhgojë zhvillimet në zonën kufitare, të promovojë respektimin e integritetit teritorial dhe ruajtjen e paqes, stabilitetit dhe sigurisë, si dhe të ndihmojë në parandalimin e konfliktit të mundshëm në rajon. Për gati një dekadë, misioni operonte nën mandatin e tij të parë me numër të personelit ndërkombëtar mes katër dhe tetë personash që varej nga situata e jashtme.

Në vitin 2001, gjatë konfliktit shtatë-mujor që ndodhi në veri-perëndim të vendit, fuqia e Misionit u rrit dhe gradualisht kaloi në vëzhgim të incidenteve të sigurisë, raportim për prishje të armë- pushimeve, si dhe sigurim të ndihmave humanitare brenda mandatit të vet. Më 13 gusht nënshkrimi I Marrëveshjes Kornizë përfundoi konfliktin¹⁹.

Nga OSBE-ja kërkohej ndihmë plotësuese. Në përputhje me procedurat e OSBE-së, mandati I zgjeruar u diskutua dhe u miratua nga të gjitha 55 shtetet anëtare, përfshirë edhe vendin nikoqir në Këshillin e Përhershëm të OSBE-së në Vienë. Përveç përgjegjësive të parapara me mandatin e parë, Misioni ka pasur për detyrë të ndihmojë autoritetet me një sërë masash për ndërtimin e besimit për të mbështetur implementimin e Marrëveshjes Kornizë, duke përfshirë:

Kthimin e policisë në ish rajonet e krizës; Reformimin dhe trajnimin e policisë, përfshirë trajnimin e nëpunësve të ri policor nga bashkësitë jo-shumicë;

---

¹⁹ Me kërkesë të zyrtarëve vendor, Misioni Vëzhgues i OSBE-së ndihmon në implementimin e Marrëveshjes Kornizë, sidomos në mjetet e ndërtimit të mirëbesimit dhe përfaqësim të barabartë të bashkësive etnike në sektorin publik.

Përforcimin e institucioneve të vetëqeverisjes lokale; Zhvillimin e projekteve në fushën e sundimit të së drejtës dhe zhvillimit të mediave; Sigurimin e përfaqësimit të barabartë të bashkësive jo-shumicë në polici, gjyqësi, administratë publike, ushtri dhe ndërmarrje publike, si dhe vazhdimin e projekteve për përmirësimin e marrëdhënieve ndëretnike, përfshirë fushën e arsimit.

Republika e Maqedonisë së Veriut i kushton rëndësi të madhe bashkëpunimit të frytshëm për një kohë të gjatë brenda OSBE-së dhe me Misionin e OSBE-së në Shkup. Bashkëpunimin e mirë që Misioni ka pasur me Qeverinë e Republikës së Maqedonisë Veriore dhe që përmes aktiviteteve të vlefshme Misioni ka ndihmuar rrugën e rëndësishme të Qeverisë së Maqedonisë Veriore në përpjekjet e saj për të zbatuar reformën kundrejt rrugëtimit euro-atlantik.

Qëllimi kryesor i Misionit të OSBE-së në Shkup është për të mbështetur zbatimin e vazhdueshëm të Marrëveshjes Kornizë të Ohrit 2001 dhe shtyllat e saj thelbësore: anti-diskriminim, arsim, decentralizim, përfaqësim të drejtë, gjithashtu edhe për komunitetet e vogla dhe përdorimin e gjuhëve. Gjithashtu vlerësojmë përpjekjet që bën Misioni për të përmirësuar qeverisjen dhe reformën e sektorit të sigurisë dhe drejtësisë, për të mbështetur sundimin e ligjit dhe për të ndërtuar institucione të forta të bazuara në parimet demokratike. Gjithashtu përpjeke për të parandaluar ekstremizmin e dhunshëm dhe radikalizimin, për të forcuar lirinë e medias dhe për të promovuar një pasqyë mediatik pluraliste.

Rëndësinë e përshtatjes së aktiviteteve të OSBE-së në terren dhe mbështetjen dhe ndihmën e vlefshme të ofruar me qëllim për të ndihmuar përpjekjet për të përmisuar marrëdhëniet ndëretnike, sundimin e ligjit, gjyqësorin, legjislacionin zgjedhor, policinë reformat dhe procesi i decentralizimit.

Politikat e Maqedonia e Veriut janë në funksionim dhe në bashkëpunimin me OSBE-në dhe është plotësisht të përkushtuara ndaj parimeve të përfshira në

dokumentet thelbësore të OSBE-së, të cilat gjithashtu kanë një ndikim të madh²⁰ në rrugën tonë për të arritur qëllimet e përparësisë strategjike: Integrimin Euro dhe Atlantik.

RMV ka bërë përpjekje politike dhe institucionale të rëndësishëm në aspiratave Euro-Atlantike, vecanarisht në përmisimin marrëdhënies me fqinjët, si dhe në funksion të axhendës të reformave të brendshme.

Në axhendën e reformave të brendshme, vlen të theksohet ndryshimet demokratike në Maqedoninë e Veriut, vecanarisht që nga viti 2017 duke përmirësuar dukshëm në të drejtat e njeriut, barazinë etnik dhe politike, duke përmirësuar kohezionin social, duke krijuar kushte më të mira për shprehje të lirë dhe medime të lira, duke zgjeruar hapësirën për shoqërinë civile dhe rivendosja e kontrollit demokratik të shërbimeve të sigurisë. Ka përparim në sundimin e ligjit, veçanërisht duke zgjeruar fushën dhe kompetencat e komisionit shtetëror anti-korrupsion. Sfidat mbeten, veçanërisht në efikasitetin e drejtësisë, por zhvillimet e fundit japin optimizëm për progresin në atë fushë.

Rekomandimet e OSBE / ODIHR dhe aktivitetet elektorale - Kodi Zgjedhor u ndryshua konsensualisht në Shkurt 2020 me qëllim adresimin e rekomandimeve të OSBE / ODIHR, të cilat janë si më poshtë:

- Në lidhje me Listën e Votuesve, ndryshimet parashikojnë që të dhënat nga Regjistri Qendror i Popullsisë do të përdoren si bazë për regjistrimin e votuesve me të drejtë vote.
- Votuesit që kanë letërnjoftim të vlefshëm, ditën e zgjedhjeve do të regjistrohen në Listën e Zgjedhore duke lehtësuar kështu situatat kur votuesve u refuzohet të ushtrojnë të drejtën e tyre për të votuar për shkak të kartave të identitetit të rinovuara. Votuesit në burg / paraburgim do të jenë në gjendje të rinovojnë dokumentet e tyre personale sapo të thirren zgjedhjet dhe të bëjnë inspektimin e të dhënave të tyre në Listën e Votuesve. Ndryshimet parashikojnë gjithashtu votimin në institucionet afatgjata të kujdesit shëndetësor.

---

²⁰ Me kërkesë të zyrtarëve vendor, Misioni Vëzhgues i OSBE-së ndihmon në implementimin e Marrëveshjes Kornizë, sidomos në mjetet e ndërtimit të mirëbesimit dhe përfaqësimit të barabartë të bashkësive etnike në sektorin publik

- Sa i përket regjistrimit të koalicioneve, ndryshimet rregullojnë që koalicionet parazgjedhore mund të krijohen vetëm midis partive politike dhe ndalojnë që koalicionet e tilla të përdorin emrin dhe simbolin e organizatave të shoqërisë civile ose fondacioneve. Ndryshimet gjithashtu rregullojnë që mbledhja e nënshkrimeve për kandidatë të pavarur mund të bëhet përpara noterëve
- Për sa i përket financimit të fushatës zgjedhore, ndryshimet parashikojnë që llogaria e veçantë për zgjedhjet të mbyllet brenda 60 ditëve nga përfundimi i zgjedhjeve. Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit është i autorizuar të vendosë mbi ankesat për shkelje të dispozitave për financimin e fushatës zgjedhore
- Të gjithë transmetuesve të mediave u kërkohet të raportojnë në mënyrë të paanshme dhe në mënyrë të ekuilibruar. Sa i përket reklamave politike të paguara nga shteti, vetëm mediat e listuara në Regjistrin e transmetuesve, mediave të shkruara dhe elektronike dhe të regjistruara në Komisionin Shtetëror të Zgjedhjeve (në bazë të bilancit të lëshuar nga Regjistri Qendror) do të kenë të drejtën e rimbursimit. Vendoset një kufi për shumën që mund të shpenzohet për reklamën politike të paguara e cila nuk duhet të kalojë mesataren e paguar në pesë ciklet e fundit zgjedhore. Kufiri maksimal për t'u paguar portaleve të internetit është 15.000 euro. Agjencia për Shërbime të Mediave Audio dhe Audiovizive është e detyruar të paraqesë raportin mbi reklamën politike të paguar në KSHZ, para se të bëhen pagesat. Për më tepër, të gjitha mediat janë të detyruara të transmetojnë falas fushatat e edukimit të votuesve të SEC si çështje e interesit publik dhe duke siguruar një shtrirje më të gjerë. Përgjegjësitë e Zyrës së Auditimit të Shtetit në lidhje me auditimin e raporteve financiare janë forcuar për t'u siguruar që ajo ka qasje në të gjitha burimet e nevojshme.

Reforma e sistemit të Sundimit të Ligjit dhe Drejtësisë janë në krye të axhendës së Qeverisë. Aktivitetet e përcaktuara në Strategjinë për Reformën e Sektorit të

Drejtësisë me qëllim forcimin e mëtejshëm të pavarësisë së sistemit të drejtësisë, si dhe rritjen e transparencës dhe efikasitetit të tij po vazhdojnë të gjitha

Në vazhdimin e aktiviteteve reformuese Parlamenti i RMV miratoi dy ligje MË 16.02.2020 - Ligjin për Prokurorinë Publike dhe Ligjin për Këshillin e Prokurorëve Publikë, pak para shpërbërjes së Parlamentit. Me miratimin e këtyre dy ligjeve, u rikonfirmua vullneti i fortë politik i Republikës së Maqedonisë së Veriut për vazhdimin e reformës në fushën e gjyqësorit, si dhe krimi i organizuar dhe korrupsioni.

Maqedonia e Veriut mbështeti idenë e Sekretariatit të OSBE-së për krijimin e pozicionit të Përfaqësuesit Special të OSBE-së për luftën kundër Korrupsionit. Për më tepër, nën Presidencën aktuale shqiptare dhe të mbështetur nga Misioni i OSBE-së në Shkup, përfaqësues të organeve kombëtare dhe ndërkombëtare nga fusha e anti-korrupsion dhe agjencive të zbatimit të ligjit nga Evropa Jug-Lindore që u takuan në Shkup në një konferencë rajonale dy-ditore.

Në lidhje me veprimet e mëtejshme të ndërmarra në lidhje me institucionet demokratike dhe qeverisjen e mirë, krijimi i një mjedisi të favorshëm për lirinë e mediave kjo ka qenë një nga qëllimet kryesore të qeverisë aktuale. Ndryshimet e fundit në Kodin Penal të Republikës së Maqedonisë së Veriut, të botuara në Gazetën Zyrtare Nr. 248, të 31 Dhjetorit 2018, përfshijnë një përkufizim të qartë të krimit të urrejtjes, si dhe ndryshimet në dispozitat që përfshijnë urrejtjen si motiv për kryerjen e një numri të krimeve tashmë ekzistuese. Një aktivitet i titulluar Dialog kundër Fjalës së Urrejtjes në Media po vazhdon në vend i sponsorizuar nga Misioni i OSBE-së në Shkup dhe i zhvilluar në bashkëpunim me Këshillin e Etikës së Mediave të Maqedonisë (CMEM).

Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut, ka për qëllim zbatimin e plotë të Marrëveshjes Kornizë të Ohrit dhe ndërtimi e një shteti civil që do të risë

ndërgjegjësine institucionale dhe të qytetarëve për efekte shoqërore negative ²¹të gjuhës së urrejtes dhe vecanarisht ka të bëjë në fushën e marrëdhënieve ndëretnike dhe religjioze. Qëllimi është të krijojmë një shoqëri multikulturore me një komunikim më të madh ndërkulturor dhe të ndërtojmë një frymë respekti dhe pluralizmi kulturor. Për më tepër, janë krijuar mekanizma ligjor për mbrojtjen e plotë të identitetit etnik, kulturor, gjuhësor dhe fetar të të gjitha bashkësive në Maqedoni.

Vitin e kaluar (2019) u miratua Strategjia Kombëtare për zhvillimin e "Një shoqërie për të gjithë". Qëllimi kryesor është të zhvillojë më tej komunikimin ndërkulturor në Republikën e Maqedonisë së Veriut midis kulturave dhe komuniteteve të ndryshme dhe ta zbatojë atë si një mjet për zbatimin e rekomandimeve të organeve ndërkombëtare të Kombeve të Bashkuara, Këshillit të Evropës, Komisionit Evropian dhe OSBE-ja. Strategjia përmban disa fusha strategjike si arsimi, kultura, rinia, media dhe kohezioni social.

Në mënyrë që të zbatojë detyrat e dala nga Marrëveshja Kornizë si dhe nga mandati i zgjeruar, Misioni ka konsoliduar aktivitetet e saj nën pesë njësi programuese- Zhvillimi i Policisë; Reformim i Administratës Publike, Sundim i së Drejtës, Ndërtim i Besimit dhe Zhvillim i Mediave. Udhëheqja e Misionit nga Ambasadori Giorgio Radicati, Ambasador i Misionit, mundëson drejtim të punëve të njësive dhe siguron fokusimin dhe plotësimin e aktiviteteve të tyre drejt zbatimit të Marrëveshjes Kornizë. Zyrtarët e këtyre njësive në zyrat terrenike në Tetovë dhe Kumanovë ndihmojnë në punën e Misionit dhe vëzhgojnë zhvillimet që ndodhin në terren.²²

---

²¹ Me kërkesë të zyrtarëve vendor, Misioni Vëzhgues i OSBE-së ndihmon në implementimin e Marrëveshjes Kornizë, sidomos në mjetet e ndërtimit të mirëbesimit dhe përfaqësim të barabartë të bashkësive etnike në sektorin publik

²² Vitin e kaluar (2019) u miratua Strategjia Kombëtare për zhvillimin e "Një shoqërie për të gjithë".

➤ **NJËSIA E SUNDIMIT TË LIGJIT**

Misioni ndihmon shtetin në përfocimin e sundimit të ligjit. Gjithashtu bën koordinimin e përpjekjeve të bashkësisë ndërkombëtare në reformat gjyqësore dhe këshillon qeverinë për një numër të çështjeve të vendosura në vendet e para të agjendës së vet, të cilat përfshijnë:

Përfaqësim të barabartë të komuniteteve etnike në sistemin gjyqësor; Reformë legjislative dhe Trajnim të gjyqëtarëve dhe prokurorëve.

Njësia e Sundimit të Ligjit bën angazhim domethënës për institucionet vendase dhe ndërtim të kapaciteteve. Ajo mbështet funksionimin dhe përfocimin e përgjithshëm të Institucionit të Avokatit të Popullit, si dhe trajnon dhe ndërton kapacitete të vëzhguesve vendor të gjykatave si dhe vëzhgues të çështjeve që kanë të bëjnë me të drejtat e njeriut, dhe në këtë mënyrë atyre ua mundëson që ti drejtojnë çështjet vendore. Si anëtar i Komisionit Nacional për luftën kundër trafikimit në njerëz, kjo njësi mbështet dhe këshillon qeverinë për iniciativat e saj kundër trafikimit si dhe mundëson trajnime të specializuara kundër trafikimit për ekspertët ligjor dhe zbatuesit e ligjit, si dhe për OJQ-të lokale. Gjithashtu, zyrtarët e Sundimit të së Drejtës vëzhgojnë çështje gjyqësore të profilit të lartë, me theks në situatën e sigurisë, si psh. krimet e luftës, amnestia si dhe çështje të shkeljes së detyrës policore.²³

---

²³ Me kërkesë të zyrtarëve vendor, Misioni Vëzhgues i OSBE-së ndihmon në implementimin e Marrëveshjes Kornizë, sidomos në mjetet e ndërtimit të mirëbesimit dhe përfaqësim të barabartë të bashkësive etnike në sektorin publik

1. NJËSIA E ZHVILLIMIT TË POLICISË

Pas përfundimit të detyrës së saj të parë për të ndihmuar në kthimin e policisë në ish rajonet e krizës, Njësia për Zhvillim të Policisë filloi të ndihmojë Ministrinë e Punëve të Brendshme me trajnime të policisë dhe zhvillim të marrëdhënieve ndër-mjet komuniteteve. Kjo u bë për të siguruar përfaqësim të barabartë dhe modernizim të forcës policore²⁴.

Në fushën e trajnimit, Njësia për Zhvillim të Policisë ndihmon me: Përpilim të planprogrameve mësimore dhe trajnim të nëpunësve të ri policor në Akademinë Policore, përfshirë policinë kufitare. Trajnim të të punësuarve në fushën e të drejtave të njeriut, pengim të trafikimit, Kodit të sjelljes së policisë, marrëdhënieve ndërmjet komuniteteve, sigurisë, identifikimit të drogave, si dhe Trajnim të policisë kufitare lidhur me menaxhimin dhe aplikimin e teknologjive të reja. Një mbështetje genësore jepet në zbatimin e konceptit të policisë që bashkëpunon me popullatën vendase kudo në vend. Një numër i instruktorëve të OSBE-së të kësaj policie punojnë në terren me njerëz dhe me nëpunës policor të përkushtuar, si dhe me koordinatorë për marrëdhënie ndërmjet komuniteteve, për të siguruar se ata bashkëpunojnë në mënyrë efektive nëpërmjet një rrjeti të përbërë nga më shumë se 50 Grupe Këshilldhënëse për qytetarë (GKQ).

➤ NJËSIA PËR REFORMIM TË ADMINISTRATËS PUBLIKE

---

²⁴ Misioni i OSBE-së që nga viti 2001 ndihmon me trajnim të policisë dhe përpilimin e plan-programit në Akademinë Policore të Idrizovës. Trajnuesit e OSBE-së do të kenë rastin të shohin diplomimin e gjeneratës së gjashtë në fund të vitit 2004

Si kërkesë e Marrëveshjes Kornizë, procesi i decentralizimit, ndryshojë vendin drejt kalimit të një numri të përgjegjësive dhe kompetencave nga njësitë qendrore në ato lokale. Për të ndihmuar këtë proces, Njësia për Reformim të Administratës Publike ka trajnuar disa zyrtarë të OSBE-së në fushën e çështjeve të qeverisjes lokale. Pas formimit njësive e reja administrative, detyra e tyre kryesore është që të ndihmojnë ndërtimin e kapacitetit lokal duke mundësuar ndihmë teknike në vend, si dhe trajnim të stafit komunal dhe këshillave të fshatrave. Në ndërkohë, zyrtarët e Njesisë për Reformim të Administratës Publike kanë qenë të angazhuar në rritjen e vetëdijes së anëtarëve të këshillave të fshatrave lidhur me efektet dhe përfitimet nga decentralizimi, si dhe mënyrat nëpërmjet të cilave më së miri do t'i shfaqin interesat e tyre para përfaqësuesve të qeverisë lokale si dhe të bashkëpunojnë me organet komunale.

Në interes të përmirësimit të mundësive ekonomike dhe dhënies së shërbimeve cilësore publike, kjo njësi ka prodhuar një studim lidhur me bashkëpunimin brenda komunës, si dhe një anketim gjithpërfshirës për bashkëpunim ndërkomunal, e cila përfshin një numër të rekomandimeve konkrete. Kjo njësi gjithashtu i kushton vëmendje edhe qëndrueshmërisë financiare të njësive të reja të qeverisë lokale dhe punon me një numër të partnerëve të vet vendor dhe të huaj për të krijuar një seksion trajnues për përfaqësuesit e qeverisë lokale.

➤ **NJËSIA E NDËRTIMIT TË BESIMIT**

Duke punuar përgjatë njësive tjera të Misionit, puna e kësaj njësie është e dyfishtë. Përderisa vëzhgon situatën e sigurisë në vend nëpërmjet një rrjeti të zyrtarëve për Ndërtim të Besimit të dërguar në terren, kjo njësi gjithashtu zhvillon projekte që kanë për qëllim përmirësimin e marrëdhënieve ndëretnike dhe të cilësisë së jetës²⁵.

Nëpërmjet punës së vet, kjo njësi kontribuon në mirëmbajtjen e stabilitetit dhe sigurisë si dhe në ndërtimin e besimit të përgjithshëm në mesin e popullatës me theks të vendosur në si vijon: Dhënien e mbështetjes së mëtejme për punën dhe zhvillimin e Grupeve Këshilldhënëse për qytetarë, së bashku me Njësinë për Zhvillim të Policisë; Zbatimin e projekteve për të rinj me qëllim të përmirësimit të marrëdhënieve ndëretnike; Zbatimin e projekteve për përmirësimin e cilësisë së jetës në ish-rajonet e krizës për të ndihmuar procesin e kthimit; si dhe Ndhmën e projekteve për ndërtim të besimit të inicuar nga kjo njësi si dhe institucionet të arsimit fillor dhe të mesëm, duke vënë në shënjestër edhe nxënësit edhe mësuesin. Për më tepër, Njësia për Ndërtim të Besimit gjithashtu mbështet edhe punën e Komisionerit të Lartë të OSBE-së për Pakicat Kombëtare, si dhe vëzhgon zhvillimet në fushën e arsimit të lartë për të siguruar qasje të barabartë për të gjithë.

---

²⁵ Njësia për Ndërtim të Mirëbesimit përpiqet të zbatojë projektet me vlerë ndëretnike. Gjimnazi i Likovës ka marrë donacion në libra që kanë qenë me tituj të ndryshëm dhe në gjuhë të ndryshme, dhe në këtë mënyrë ka kontribuar në ndërtimin e interesave të përbashkëta dhe të tolerancës ndërmjet nxënësve

Intervista: Shpërhapja e Misionit të OSBE-së në Shkup dhe mbështetja e autoriteteve për të përvetsuar zhvillimin e sistemit demokratik bazuar në standardet dhe kriteriumet europiane

Intervista me Ambasadorin Klemens Koja është në funksion të vërtetimit të hipotezës se këtij punimi dhe politikave dhe vlerave që përfaqëson OSBE-ja në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

Intervista nxjerr në pah misionin dhe vlerat e OSBE-së në kontekst të vecorive që e karakterizojnë vendin dhe instrumentet që praktikohen që të realizohet misioni i saj.

Fokusi i prezencës së OSBE-së në RMV ka si objekt të saj zhvillimet politike, ceshtjet e sigurisë, demokracisë, ekonomisë, të mjedisit dhe të monitorimit të institucioneve vendore.

Sipas ambasadorit, OSBE-ja jep kontribut të vecante në RMV në periudhën postkonfliktuale lidhur me krijimin e masave të pajtimi, besimit, procesit të çarmatimit dhe të kontrollit të regjimit të armëve.

Dhe si fund roli i OSBE-së do të vijojë të jetë shumë i rëndësishëm për RMV dhe gjithë Ballkanin Perëndimor me theks të vecante në luftën kundër terrorizmit, krimit të organizuar, korrupsionit, asistimit të demokracive të rreja etj.

Ambasadori Koja theksoi se OSBE-ja ka luajtur rol të rëndësishëm në përmirësimin e komunikimit interkulturor mes kulturave dhe bashkësive të ndryshme në Republikën e Maqedonisë së Veriut dhe përmes saj të zbatohen rekomandimet që vijnë nga OSBE-ja

Prezenca e OSBE rriti mundësitë, për pranimin e vendit në NATO dhe hapjen e negociatave me BE-në, zbatimin e Marrëveshjes së Ohrit dhe marrëdhëniet të mira ndërfqinjësore.

Ambasadori Clemens Koja nga Austria morri detyrën si Shef i Misionit të OSBE-së në Shkup në shtator të vitit 2018. Para se t'i bashkangjitet Misionit në Shkup, ambasadori Koja ka qenë Përfaqësuesi i Përhershëm i Austrisë në OSBE në Vjenë.

Më poshtë mundet të gjeni pjesën e intervistës me qëndrime oficiale të punës së Misionit të OSBE-së në Shkup:

- Mbi 25 vjet përkrahje dhe mbështetje për RMV në rrugën euroatlantike nga Misioni i OSBE-së në Shkup?
- Cilat janë prioritetet e mandatit të OSBE-së në Maqedoni?
- Shumica e institucioneve në RMV kanë ende një numër të vogël të punësuarëve nga komuniteti shqiptar dhe komunitetet e tjera të pakicave?

- Mendim për përgatitjen dhe votimin e Ligjit për përdorimin e gjuhëve?
- Çfarë këshille u ka dhënë OSBE-ja institucioneve në RMV për kodin zgjedhor?
- Sa i respekton Maqedonia të drejtat e njeriut?
- Vall është Maqedonia një vend ku ka shumë gjuhë të urrejtjes sidomos në konotacion politik?
- Vlerësimi juaj për misionin e OSBE-së në lidhje me situatën e përgjithshme të migrantëve?

1. Bashkëpunimi ndërmjet institucioneve vendase dhe Misionit të OSBE-së në Shkup ka zgjatur për shumë vite në fusha të ndryshme dhe në disa programe, Misionin e OSBE-së ofron mbështetje programore në disa fusha sic janë: reformën policore, lirinë e medimeve, reformën zgjedhore, barazinë gjinore, qeverisjen e mirë, të drejtat e njeriut, zbatimin e arsimit të integruar.
2. Prioritetet kryesore të Misionit janë të avancojë marrëdhëniet konstruktive ndëretnike dhe të mbështes zbatimin e mëtejshëm të Marrëveshjes kornizë të Ohrit të vitit 2001, si dhe shtyllat e saj thelbësore: jo-diskriminimi, arsimi, decentralizimi, përfaqësimi i barabartë, bashkësitë më të vogla dhe përdorimi i gjuhëve. Misioni punon me autoritetet për zbatimin e reformave në fusha të tilla si zgjedhjet, policia demokratike, qeverisja lokale dhe gjyqësori. Misioni monitoron dhe bën vizita të rregullta në komunitetet lokale dhe ka një rrjet të komunikimit me përfaqësuesit politikë, anëtarët e shoqërisë civile, udhëheqësit fetarë, si dhe nëpunësit policor.

3. Me qëllim të përforcimit të marrëdhënieve ndëretnike në vend, Misioni punon me qeverinë dhe shoqërinë civile mbi iniciativat për reformimin e sistemit arsimor, rritjen e përfaqësimit të barabartë, përforcimin e përdorimit të gjuhëve të pakicave, frenimin e diskriminimit dhe ndërtimin e mirëbesimit mes komuniteteve. Misioni gjithashtu nxit rrejtet rajonale për ndërtimin e institucioneve të qëndrueshme për komunitetet përkatëse, si dhe për të mbrojtur të drejtat e tyre.
4. Politikat e shteteve duhet të balancojnë nevojën për një ose më shumë gjuhë (a) të përbashkëta si një bazë e përbashkët për integrimin dhe funksionimin e shoqërisë, me detyrimin për të mbrojtur dhe promovuar diversitetin gjuhësor, përfshirë përmes mbrojtjes së të drejtave gjuhësore të pakicave. Qeveritë duhet të ofrojnë mundësi për të mësuar gjuhën shtetërore
5. Misioni ndihmon vendin me reformimin e sistemit të saj zgjedhor. Ajo i ndihmon zyrtarët zgjedhorë dhe të tjerët të përfshirë në çështjet elektorale që të aplikojnë standardet ndërkombëtare dhe praktikrat e mira, si dhe ndihmon institucionet elektorale nëpërmjet korrigjimit të mangësive të mundshme, si dhe paqartësive në legjislacionin zgjedhor, procedurat, dhe listën e votuesve
6. Misioni punon me Komisionin kundër diskriminimit dhe Avokatin e Popullit për sjelljen e legjislacionit të të drejtave të njeriut në përputhje me parimet e jo-diskriminimit, si dhe për përfshirjen e dispozitave që garantojnë trajtim të barabartë për të gjithë. Misioni gjithashtu monitoron krimet e urrejtjes dhe të gjuhës së urrejtjes dhe trajnon praktikantët ligjor dhe shoqërinë civile lidhur me standardet ndërkombëtare në këtë fushë
7. Me qëllim përforcimin e qeverisjes demokratike dhe nxitjes së marrëdhënieve ndëretnike më të afërta dhe konstruktive, Misioni punon me institucionet e qeverisjes lokale dhe qendrore për nisma që mbështesin parimet e qeverisjes demokratike dhe vlerat e Marrëveshjes kornizë të Ohrit. Misioni ndihmon organet kryesore qeveritare dhe autoritetet shtetërore që t'iu përgjigjen në mënyrë më efikase sfidave të tilla si zbatimi i parimeve të përfaqësimit të barabartë, transparenca dhe llogaridhënia në administratën publike, përdorimi i gjuhëve, si dhe bartja e kompetencave dhe resurseve në nivel lokal
8. Kur bëhet fjalë për fluksin e madh të migracionit dhe rutat e migracionit, Misioni ynë do të angazhohet në përpjekjet për të luftuar tregtinë me njerëz dhe do të punojë për ta zmadhuar kapacitetin e punonjësve social

për të identifikuar viktimat e tregtisë me njerëz. Për më shumë, do të përkrahë avokatët të cilët do të sigurojnë ndihmë juridike për viktimat e tregtisë me njerëz dhe do të bashkëpunojë me Njësinë kundër tregtisë me njerëz pran Ministrisë së punëve të brendshme dhe OJQ-të Open Gate dhe La Strada për të futur një qasje të re për ndihmë më të madhe për refugjatët dhe migrantët dhe për t'i identifikuar viktimat potenciale të tregtisë me njerëz përgjatë rutave të migracionit në Ballkanin perëndimor.

Konkluzionet

- Qëllimi i shpërhapjes së Misionit të OSBE-së në RMV ishte për të monitoruar zhvillimet përgjatë kufirit me Serbinë gjatë fillimit të viteve 90-ta dhe për të vepruar në mënyrë preventive për të parandaluar një konflikt eventual në territorin e Republikës së Maqedonisë;
- Ndalimi dhe menaxhimi i krizës së konflikti të vitit 2001;
- mbështetjen për zbatimin e Marrëveshjes Kornizë të Ohrit dhe avancimin e marrëdhënieve konstruktive ndëretnike;
- mbështetje për përparimin në zbatimin e axhendës ambicioze të reformave të qeverisë në fushat e mbuluara nga mandati i Misionit;
- reformimin e sistemit arsimor, rritjen e përfaqësimit të barabartë, përforcimin e përdorimit të gjuhëve të pakicave, frenimin e diskriminimit dhe ndërtimin e mirëbesimit mes komuniteteve;

- ndihmë në adresimin e Kërcënimeve Trans-Kombëtare (përfshirë krimin e organizuar, krimin kibernetik, trafikimin e qenieve njerëzore dhe ekstremizmin e dhunshëm dhe radikalizimin që çojnë në terrorizëm);
- paralajmërimi i hershëm për zhvillimet në lidhje me sigurinë;
- rrjetet rajonale për ndërtimin e institucioneve të qëndrueshme për komunitetet përkatëse, si dhe për të mbrojtur të drejtat e tyre;
- ndihmon institucionet elektorale nëpërmjet korigjimit të mangësive të mundshme, si dhe paqartësive në legjislacionin zgjedhor, procedurat, dhe listën e votuesve.

Rekomandimet

- Prezenca e OSBE në Maqedoni ofron ndihmë institucioneve dhe shoqërisë civile në promovimin e demokratizimit, sundimit të ligjit, të drejtave të njeriut;
- Gjithashtu njëra prej qëllimeve kryesore të misionit OSBE-së në Shkup është për të mbështetur zbatimin e vazhdueshëm të Marrëveshjes Kornizë të Ohrit 2001 dhe shtyllat e saj thelbësore: anti-diskriminim, arsim, decentralizim, përfaqësim të drejtë;
- Politikat e Maqedonia e Veriut janë në funksionim dhe në bashkëpunimin me OSBE-në dhe plotësisht të përkushtuara ndaj parimeve të përfshira në dokumentet thelbësore të OSBE-së, në rrugën për të arritur qëllimet e përparësisë strategjike: Integrimin Euro dhe Atlantik;
- Sfidat me të cilat ballafaqohet rajoni i OSBE-së tejkalojnë kufijtë e Organizatës dhe kështu theksojnë rëndësinë e qasjes gjithëpërfshirëse, që nënkupton bashkëpunim të zgjeruar rajonal dhe më gjerë;

- Bashkëpunimi rajonal me vendet e Ballkanit Perëndimor në kuadër të OSBE-së, është e vendosur të forcojë dhe intensifikojë angazhimin në të gjitha nivelet për të mbështetur transformimin politik, ekonomik dhe shoqëror në rajon, duke përfshirë ndihmën në rritje, bazuar në progres të prekshëm, mbi sundimin e ligjit, si dhe mbi reformat socio-ekonomike.

Bibliografia:

- Milan Jazbec, Security and Diplomacy in the Eastern Balkans – The experience of a small state and Its diplomat;
- Lisen Bashkurti, “International Organizations”;
- Lisen Bashkurti, Multilateral Diplomacy and International Organizations”, Macedonia;
- Articles of understanding concerning OSCE Spillover Monitor Mission to Skopje;
- Joseph M. Siracusa, Diplomacy: A Very Short Introduction (Oxford University Press, 2010);
- Fulvio Attina, “Managing Globalization: EU’s Effective Multilateralism” (Jean Monnet Working Papers;
- Comparative and International Politics, 2008);

- Christine Bell, *Peace Agreements and Human Rights* (Oxford University Press, 2004);
- <http://www.osce.org/eho/87>;
- <http://www.osce.org/mc/39554?download=true>;
- Joseph M. Siracusa, *Diplomacy: A Very Short Introduction* (Oxford University Press, 2010);
- OSCE Comprehensive Security Concept;
- http://ukinaustria.fco.gov.uk/en/about-us/uk-delegation-osce/role_OSCE/1st_Dimension;
- <http://www.osce.org/eea/20705>;
- *OSCE Human Dimension Commitments: Volume 1 Thematic Compilation 2nd Edition* (OSCE/ODIHR, 2005);
- Pal Dunay, "Russia and Its Commitments in the Politico-Military Dimension of the OSCE" (EU-Russia Centre (EU-RC), 2009);
- Parliament of Canada: Parliamentary Information and Research Service, "The OSCE (Organization for Security and Cooperation in Europe) in 2006" (Library of the Canadian Parliament, 2006);
- <http://www.oscepa.org/publications/rules-of-procedure>;
- OSCE Mission and Other Field Activities (United States Institute for Peace);

- Crisis Prevention Centre, “Survey of OSCE Field Activities;
- <http://www.mfa.gov.mk/?q=node/1337&language=en-gb>;
- www.osce.org;
- www.osce.org/Skopje;
- Bryant, C. G. (1995). Civic nation, civil society, civil religion. In A. J. Hall (Ed.), *Civil society. Theory, history, comparison*. Cambridge;
- Emini, D., & Marku, D, (2019). *Regional Security Cooperation in the Eastern Balkans*. Institute for Democracy “Societas Civilis”;
- OSCE. (2018a). *Building sustainable peace and democracy: OSCE experiences in South-Eastern Europe*. Retrieved from . Accessed on 21/09/2019;
- OSCE. (2019). *Survey of OSCE field operations*. Retrieved from . Accessed on 05/10/2019.
- Literature te ndryshme nga vet Misioni I Shkupit.

